

הלכות שביתת עשור פרק א' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור אויף הלכות שביתת עשור — פרק א'

הקדמה: דער נאמען "שביתת עשור"

דער רמב"ם רופט די הלכות "הלכות שביתת עשור" — נישט "הלכות יום הכיפורים".

פשט: דער רמב"ם באהאנדלט דא נאר דעם שביתה-אספעקט פון יום כיפור — נישט די עבודה (וואס איז אין הלכות עבודת יום הכיפורים אין ספר עבודה) און נישט די תפילות (וואס איז אין הלכות תפילה).

חידושים און הסברים:

1. דער רמב"ם'ס סיסטעם פון "שביתה": דער רמב"ם פארבינדט אלע ימים טובים אונטער דעם נושא פון שביתה — שבת, יום טוב, און יום כיפור. ער רופט אפילו דעם תענית (פאסטן) א "שביתה" — שביתה פון עסן, נישט נאר שביתה פון מלאכה. "שביתה" איז א ברייטער באגריף — צושטערן די רגילות'דיגע לעבן.

2. "עשור" אלס באזונדערער נאמען: דער נאמען "עשור" (דער צענטער) איז אומגעוויינליך — עס קומט נישט פאר אלס א שטענדיגער כינוי פאר יום כיפור אין אנדערע ספרים. אין דעם מנין המצוות הקצר שרייבט דער רמב"ם "להתענות בעשירי" (אין קאנטעקסט פון חודש השביעי), און דערנאך "לשבות ביום הצום". דער נאמען שטאמט פון דעם פסוק "אך בעשור לחודש השביעי".

3. אפשר וויל דער רמב"ם באטאנען אז שביתה איז נישט תלוי אין כפרה: דורך דעם נאמען "שביתת עשור" (נישט "שביתת יום הכיפורים") קען דער רמב"ם מרמז זיין אז די שביתה איז א באזונדערע מצוה פון דעם צענטן טאג אלס יום טוב, אפגעזונדערט פון דעם כפרה-אספעקט. דאס ווערט אבער נישט דעפיניטיוו פארענטפערט.

4. פראקטישע סיבה — קורצע קעפלעך: דער רמב"ם האט בכלל נישט ליב לאנגע נעמען פאר הלכות-קעפלעך. "שביתת עשור" (צוויי ווערטער) איז קורצער ווי "שביתת יום הכיפורים" (דריי ווערטער). פאראלעל: שבת הייסט "הלכות שבת" (נישט "שביתת השביעי"), ווייל דארט כולל ער אלע ענינים (זכור, שמור, עונג שבת).

5. פאראלעל צו מסכת יומא: די גמרא רופט יום כיפור "יומא" — סתם "דער טאג". מסכת יומא ווערט אויך אמאל גערופן "מסכת יום הכיפורים".

הלכה א — מצות עשה לשבות ממלאכה ביום כיפור

(א) די פיר מצוות פון שביתת עשור

"מצות עשה לשבות ממלאכה בעשור לחודש השביעי שנאמר שבת שבתו הוא לכם. וכל העושה בו מלאכה ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר כל מלאכה לא תעשו."

פשט: דער רמב"ם רעכנט אויס פיר מצוות — צוויי עשה און צוויי לא תעשה: (1) עשה: לשבות ממלאכה; (2) לא תעשה: שלא לעשות מלאכה; (3) עשה: להתענות בו; (4) לא תעשה: שלא לאכול ולשתות בו.

חידושים:

דער רמב"ם זאגט מפורש "שלא לאכול ולשתות בו" — נאר עסן און טרינקען איז דאורייתא. די אנדערע חמשה עינויים (רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, תשמיש המטה) זענען נישט אויף דעם זעלבן דאורייתא-לעוועל. דאס איז אפשר אנדערש ווי אנדערע ראשונים.

(ב) עונשים — כרת, חטאת, סקילה

"אם עשה ברצונו בזדון חייב כרת, ואם עשה בשגגה חייב קרבן חטאת קבועה."

פשט:

- ברצונו = לאפוקי אונס (א גוי צווינגט אים — ער ווייסט וואס ער טוט אבער ער וויל עס נישט).

- בזדון = לאפוקי שוגג (ער ווייסט אז ס'איז יום כיפור און ס'איז אסור).

- חטאת קבועה = נישט עולה ויורד (נישט תלוי אין עשיר/עני).

(ג) וועלכע מלאכות זענען אסור?

"כל מלאכה שחייבין על זדונה בשבת סקילה, חייבין על זדונה ביום הכיפורים כרת... וכל שחייבין עליו קרבן חטאת בשבת חייבין עליו קרבן חטאת ביום הכיפורים."

פשט: אלע ל"ט מלאכות מיט זייערע תולדות וואס זענען אסור בשבת זענען אויך אסור ביום כיפור. דער איינציגער חילוק איז דער עונש: שבת = סקילה (מיט עדים והתראה) + כרת (אן עדים); יום כיפור = נאר כרת (קיין סקילה). בשוגג — ביידע חטאת.

חידושים:

1. דער רמב"ם ציטירט די משנה אין מכות: "אין בין שבת ליום הכיפורים אלא שזה זדונו בכרת וזה זדונו בידי אדם" — דער איינציגער חילוק איז אז שבת האט בית דין של מטה (סקילה), און יום כיפור האט נאר בית דין של מעלה (כרת).

2. דער רמב"ם'ס לשון — ערשט "כל מלאכה שחייבין על זדונה בשבת סקילה... חייבין עליו ביום הכיפורים כרת" און דערנאך "כל שחייבין עליו חטאת בשבת חייבין עליו חטאת ביום הכיפורים" — איז לכאורה איבעריג, ווייל מען וואלט געקענט סתם זאגן אז אלע מלאכות זענען די זעלבע. דער רמב"ם וויל אבער באטאנען דעם פאראלעל סיסטעמאטיש — סיי פאר מזיד סיי פאר שוגג.

(ד) דרבנן'ס — שבות, מוקצה, איסורי אמירה, לכתחילה

"כל שאסור לעשותו בשבת משום שבות, אם עשה מכין אותו מכת מרדות כדרך שמכין אותו בשבת. כל שאינו מטלטל בשבת אינו מטלטל ביום הכיפורים. וכל שאסור לאמרו או לעשותו לכתחילה בשבת, כך ביום הכיפורים. אין בין שבת ליום הכיפורים בענינים אלו אלא שזה במיתה וזה בכרת."

פשט: אלע איסורי דרבנן פון שבת — שבות, מוקצה, איסורי אמירה/עשיה לכתחילה — גילטן אויך אויף יום כיפור. דער איינציגער חילוק צווישן שבת און יום כיפור איז דער עונש פאר מלאכה דאורייתא: שבת — מיתה, יום כיפור — כרת.

חידושים און הסברות:

1. פיר באזונדערע קאטעגאריעס פון דרבנן'ס: דער רמב"ם רעכנט אויס: (א) שבות — זאכן וואס זענען דומה למלאכה אדער מביאין לידי מלאכה (ווי אויסגערעכנט אין פרק כ' פון הלכות שבת); (ב) טלטול/מוקצה; (ג) איסורי אמירה — "שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול"; (ד) זאכן וואס מ'טאר נישט לכתחילה טון. דער רמב"ם שרייבט יעדע קאטעגאריע באזונדער, וואס באווייזט אז ער האלט זיי זענען נישט די זעלבע — מ'קען נישט איינע פון דער אנדערער אויסלערנען.

4. **דער ענין פון "לא ניה" ביום כיפור:** שבת מעג מען קנאקן נוסן סתם ווייל מ'קען אייביג עסן (ס'איז תמיד "סמוך לאכילה"). אבער יום כיפור, וואו מ'עסט נישט, איז עס "לא ניה" — מ'גרייט צו פאר שפעטער, וואס איז אן ענין פון הכנה. מ'וואלט געטראכט אז נאכמיטאג יו"כ איז שוין "סמוך לאכילה" (פאר מוצאי יו"כ), אבער אינדערפרי איז עס פאר ביינאכט — דאס איז צו ווייט. שבת האט מען אן אנדער פראבלעם: מ'טאר נישט מכן זיין פון שבת אויף מוצאי שבת.

5. **דער מנהג ווי תירוצ:** דער מנהג אין שנער ומערב קומט אויס צו לייזן א פראקטישע פראבלעם — כדי מענטשן זאלן נישט צומישט ווערן צווישן זאכן וואס זענען מותר יו"כ אבער אסור שבת, האט מען אנגענומען דעם מנהג צו פירן זיך אינגאנצן ווי שבת.

6. **למעשה:** סיי דער רמב"ם סיי דער שלחן ערוך פסק'ענען אז דער מנהג איז נישט צו טון קניבת ירק ביו"כ, סאו ס'איז נישט גוגע למעשה.

7. **[דיגרעסיע: הכנה ביום כיפור]** דער בעלזער רב פלעגט בעטן דעם גבאי פאר נעילה ער זאל ארויסנעמען די מילך פון פריזש, כדי עס זאל נישט זיין צו קאלט פאר זיין קאווע מוצאי יו"כ, און ער האט געזאגט אז דערמיט איז ער יוצא דעם ענין פון קניבת ירק. דאס ווייזט אז אויף א זאך וואס איז נאר א נושא פון הכנה (נישט ממש איסור), יום כיפור מעג מען. אין אלע שולן גרייט מען שוין צו די אויספאסטן, הגם ס'איז א שאלה פון הכנה — זעט אויס אז דער היתר גייט אויף אזעלכע זאכן.

הלכה ג — מצות עשה פון עינוי ביום כיפור (אכילה ושתייה)
"מצות עשה אחרת יש ביום הכפורים, והיא לשבות בו מאכילה ושתייה... ומפי השמועה למדו שעינוי שהוא לנפש זה הצום... וכל הצם בו קיים מצות עשה, וכל האוכל ושותה בו ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה, שנאמר כי כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה."
"מאחר שהענין הכתוב כרת למי שלא יתענה, למדנו שאנו מוזהרין בו על אכילה ושתייה."

פשוט: ס'איז דא א באזונדערע מצות עשה ביו"כ — שבתה פון אכילה ושתייה. דער מקור איז "ועניתם את נפשותיכם", און מפי השמועה האט מען געלערנט אז עינוי הנפש מיינט פאסטן. ווער עס פאסט איז מקיים מצות עשה; ווער עס עסט אדער טרינקט איז מבטל מצות עשה און עובר אויף לא תעשה. בשוגג — חייב קרבן חטאת קבועה.

חידושים און הסברות:

1. **דער רמב"ם'ס לשון "שביתה" אויף עינוי:** דער רמב"ם רופט דעם עינוי מיט'ן נאמען "שביתה" — "לשבות בו מאכילה ושתייה" — הגם די תורה נוצט דעם לשון "תענו". דער רמב"ם נוצט "שביתה" נישט נאר פאר רוען פון מלאכות ווי שבת, נאר אויך פאר זיך אפשטעלן פון אכילה — אזוי ווי ער זאגט "שובת מעבירה".

2. **דער מקור פון ספר המצות:** דער רמב"ם אין ספר המצות טייטשט דעם פסוק אין פרשת אמור "שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם" אז דער "שבתון" גייט אויך אויף "ועניתם" — מ'זאל זיך שובת זיין פון אלעס: פון מלאכות און פון אכילות. אבער דא אין משנה תורה ברענגט ער נישט יענעם פסוק פון אמור, נאר דעם פסוק פון אחרי מות.

3. **"מפי השמועה למדו" — פארוואס דארף מען הלכה למשה מסיני:** דער פסוק זאגט "ועניתם את נפשותיכם" — דאס קען מיינען פארשידענע סארטן פייניגונג (שטיין אויף איין פוס, זיך שלאגן, וכו'). דער רמב"ם דערקלערט אז מפי השמועה האט מען געלערנט אז "עיניו שהוא לנפש" — אן עינוי וואס איז ספעציפיש פאר דער "נפש" — דאס איז דער צום. דער ווארט "נפש" אין פסוק ווערט אויסגעטייטשט ווי א רמז צו חיות הנפש, וואס הענגט אן אכילה ושתייה (ענין שיש בו איבוד נפש). הגם ס'שטייט נישט "עיניו של נפש" נאר "ועניתם את נפשותיכם" (פייניגט אייערע נפשות),

2. **דער חידוש אז "לכתחילה" איז א באזונדערע קאטעגאריע:** עס ווערט דיסקוטירט וואס "לעשותו לכתחילה" מיינט. איין הסבר: הכנה פאר מוצאי שבת (משום ממצוא חפצך). אן אנדער הסבר: זאכן וואס מ'טאר נישט טון לכתחילה, אבער בדיעבד איז נישטא קיין עונש (קיין מכת מרדות). נאך אן הסבר: "לכתחילה" מיינט זאכן וואס בשעת הדחק זענען די רבנן מקיל — יעדע דרבנן וואס מ'טאר נאר לכתחילה נישט טון, איז מותר בשעת הדחק.

3. **א חידוש וועגן מכת מרדות:** דער רמב"ם זאגט מכת מרדות נאר אויף שבות (דומה למלאכה), אבער זאגט עס **נישט** אויסדריקלעך אויף מוקצה אדער אויף איסורי אמירה/לכתחילה. דאס איז מדויק — עס שיינט אז נישט אלע דרבנן'ס האבן דעם זעלבן שטאטוס פון מכת מרדות. אויף מוקצה און אויף "לכתחילה" — זאכן איז אפשר נישטא מכת מרדות.

4. **צוריק צו הלכות שבת פרק א': דער רמב"ם זאגט דארט: "כל מקום שנאמר שעושה דבר זה פטור אבל אסור הרי זה אסור מדברי סופרים, וכן כל מקום שנאמר אין עושין כך וכך" — פארשידענע לשונות מיינען אלע דרבנן. אבער פון פרק כ"ד (הלכות שבת) זעט מען אז עס זענען דא דברים שהן אסורין אפילו זיי זענען נישט דומה אדער מביאין למלאכה, און אויף זיי קלעבט נישט אז מ'באקומט מכת מרדות. דער רמב"ם האט עס נישט זייער קלאר געזאגט אין הלכות שבת, אבער דא אין הלכות יום הכיפורים זעט מען עס.**

הלכה ב — מותר לקנב את הירק ביום הכיפורים מן המנחה ולמעלה

"מותר לקנב את הירק ביום הכיפורים מן המנחה ולמעלה. מה היא הקנובה? שיסיר את העלין המיובשין ויקצץ השאר ויתקן אותו לאכילה. וכן מפצעין באגוזים ומפררין רימונים מן המנחה ולמעלה, מפני עגמת נפש."

"כבר נהגו העם בשנער ובמערב שלא יעשו אחד מכל אלה ביום הצום, אלא הרי הוא כשבת לכל."

פשוט: מן המנחה ולמעלה ביום כיפור מעג מען אנגרייטן ירקות (אראפנעמען טרוקענע בלעטער, צושניידן), צוברעכן ניסלעך, און ארויסנעמען קערלעך פון רימונים — ווייל מ'האט עגמת נפש פון דעם תענית. אבער דער מנהג אין בבל (שנער) און מערב איז געווען אז מען טוט עס נישט, נאר מען פירט זיך אינגאנצן ווי שבת.

חידושים און הסברות:

1. **וואס איז דער איסור וואס מ'איז מתיר?** דער רמב"ם רעכנט אויס דריי פעולות אין קנובת הירק: (א) "יסיר את העלין המיובשין" — דומה צו בורר (ארויסנעמען פסולת פון אוכל); (ב) "יקצץ השאר" — דומה צו טוחן (צושניידן); (ג) "ויתקן אותו לאכילה" — דומה צו מתקן. אלע דריי וואלטן געווען אסור בשבת (לכל הפחות מדרבנן), אבער ביום כיפור האט מען עס מתיר געווען מפני עגמת נפש.

2. **דער יסוד פון דער קולא — עגמת נפש:** ביום כיפור מן המנחה ולמעלה איז מען שוין זייער הונגעריג. אויב מ'וועט נישט מעגן אנגרייטן דאס עסן ביז נאך יום כיפור, וועט עס נעמען נאך צייט ביז מ'קען עסן, און מ'וועט דארפן פאסטן אויך מוצאי יום כיפור. דאס איז עגמת נפש — דער צער פון וויסן אז מ'וועט נאך לאנג נישט קענען עסן. דעריבער האבן די חכמים מקיל געווען מיט געוויסע איסורי דרבנן.

3. **די שוועריגקייט מיט קניבת ירק:** אויב קניבת ירק איז אן איסור דאורייתא (בורר), ווי קען עס זיין מותר יום כיפור? און אויב ס'איז נאר דרבנן, פארוואס זאל עס נישט זיין מותר אויך שבת (סמוך לאכילה)? מפרשים פאר דעם רמב"ם האבן זיך שוין געמטשעט מיט דער פראבלעם. דער רמב"ם לייגט צו דעם פירוש ("מה היא הקנובה?") כדי קלאר צו מאכן אז מ'רעדט נישט פון בורר דאורייתא, און אפשר אפילו נישט פון א ממש'ע איסור דרבנן — עס קען זיין עפעס ווייניגער פון דעם. דאס איז אומגעוויינליך פאר דעם רמב"ם, וואס געווענליך ברענגט ער נישט פירושים אויף גמרא-לשונות אין משנה תורה.

4. **קשיא אויף דאורייתא-לערנונג:** אויב ס'איז דאורייתא, איז שווער צו פארשטיין פארוואס "ועניתם את נפשותיכם" מיינט נאר אכילה ושתיה. ביי די מצות עשה (שבתון) זענען אלע הנאות הגוף אריינגערעכנט. פארוואס זאל "עיניו נפש" — וואס איז דאך אויך א ענין פון צער הגוף — נישט אריינכאפן אויך רחיצה, סיכה, וכו'? אלע זאכן זענען "נאנטע קאזינס" — אלע זענען הנאות הגוף. אבער דער רמב"ם זאגט קלאר אז "עיניו נפש" מיינט דוקא אכילה ושתיה, און די אנדערע קומען פון א באזונדערע מקור.

5. **מעגליכקייט: עשה אן עונש:** ס'איז מעגליך אז ס'איז דאורייתא — אן איסור עשה — אבער אן א שטראף פון כרת. ס'איז דא אזא זאך אין תורה אז צוויי פרטים אין איין מצוה, איינס איז איסור כרת (אכילה ושתיה) און איינס איז נאר א חיוב עשה (די אנדערע עינויים). א פאראלעל איז **מחמר בשבת** — דער רמב"ם זאגט קלאר אז ס'איז אן איסור עשה מדאורייתא, אבער ס'קומט נישט אויף דעם קיין מלקות מדאורייתא, נאר מכת מרדות מדרבנן.

6. **רמב"ם'ס פירוש המשנה אויף יומא:** דער רמב"ם אין פירוש המשנה אויף יומא זאגט אז ווייל ס'שטייט "אסור", לערנט ער אז מ'באקומט מכת מרדות, אבער "עיקר איסורן קבלה" — די גאנצע זאך איז בקבלה. "קבלה" מיינט דאס זעלבע ווי "מפי השמועה" — מ'האט מקבל געווען פון משה רבינו. די גמרא'ס רמזים פון פסוקים זענען נאר אסמכתאות, אבער דער עיקר איז קבלה. דער פירוש המשנה מאכט **נישט** די חילוק צווישן "שבייתה" און "עיניו" ווי דער רמב"ם מאכט דא אין משנה תורה.

[דיגרעסיע: וואס מיינט "קבלה"?] עס איז געווען א דיסקוסיע צי "קבלה" מיינט דברי קבלה (= דרבנן, ווי נביאים), אדער קבלה פון משה רבינו (= דאורייתא). די מסקנא איז אז דא מיינט קבלה אז מ'האט מקבל געווען פון משה רבינו אז "שבתון" און "עיניו" מיינען די ספעציפישע זאכן — דאס איז א דאורייתא'דיגע מסורה.

7. **מכת מרדות — מקור:** דער רמב"ם'ס ראייה פאר מכת מרדות אויף די אנדערע עינויים קומט פון דעם ווארט "עתידי" אין משנה יומא — ער האט געטייטשט דעם ווארט "עתידי" אלס באזיס פאר מכת מרדות. אויך: אין דער משנה שטייט "אסור" (נישט סתם "אין עושיין"), און דער רמב"ם טייטשט — **"וזה ענין אמרו אסור"** — אז דאס לשון "אסור" ווייזט אן אז מ'באקומט מכת מרדות. נישט יעדער איסור עשה ברענגט מכת מרדות, אבער דאס לשון "אסור" אין דער משנה האט דעם רמב"ם מחליט געווען אז דא איז מכת מרדות.

8. **דער רמב"ם האט נישט קיין פראבלעם מיט צוויי מדרגות:** מ'זעט אז דער רמב"ם האט נישט קיין פראבלעם אז א טייל עינויים זאלן זיין מיט אן איסור עשה (אן כרת), און אנדערע זאלן זיין חמור'ער. די קבלה/מסורה איז אז עס איז דא צוויי סארטן עינויים: (1) אכילה ושתיה — חמור, מ'באקומט כרת; (2) די אנדערע עינויים — ווייניגער חמור, אן כרת.

9. **חידוש וועגן דער "לאו" פון אכילה ושתיה:** ווען עס וואלט געשטאנען א קלארע לאו אויף די ווייניגער-חמור'ע עינויים, וואלט מען געקענט פרעגן פארוואס אויף איינע איז דא א לאו און אויף אנדערע נאר אן עשה. אבער וויבאלד די "לאו" פון "ועניתם" איז **מכלל כרת** (נישט אן עכטע באזונדערע לאו, נאר אינקלודעד אין כרת), קען מען פארשטיין — די תורה איז נישט געגאנגען אזוי שטרענג ביז כרת אויף אלע עינויים, און אוטאמאטיש ווו עס איז כרת איז אויך א לאו. אבער אויף די אנדערע עינויים — עס קען זיין א דאורייתא אבער אן עונש.

הלכה ה — עינוי בין ביום בין בלילה

"כשם ששובת ממלאכה בו בין ביום בין בלילה, כך שובת מכל אלו בין ביום בין בלילה."

פשט: פונקט ווי מלאכה איז אסור סיי בייטאג סיי ביינאכט, אזוי אויך עינוי איז סיי בייטאג סיי ביינאכט.

חידושים:

האבן חז"ל מפי השמועה צוגעלייגט דעם טייטש אז עס מיינט א נפשות'דיגע עינוי — דהיינו נישט עסן.

4. **לאו אן אויסדריקליכע לשון "לא תעשה":** דער רמב"ם'ס שיטה איז אז ס'דארף נישט שטיין בפירוש "לא תאכלו" כדי צו האבן א לאו. דער בלויזער פאקט אז די תורה שטראפט מיט כרת ("כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה") באווייזט אויטאמאטיש אז ס'איז דא א לאו. דאס איז אן אינטערעסאנטע כלל — כרת אימפליצירט א לאו.

5. **שווער פון גמרא:** אין למדנות פון גמרא איז נישט פשוט אז יעדע מאל וואס ס'שטייט אן עונש איז שוין גענוג אן א באזונדערע לאו. אסאך מאל דארף מען זוכן א ספעציפישע לאו. די גמרא ברענגט א גזירה שוה — אזוי ווי אויף אכילה איז דא א לאו מיט אן עונש, אזוי אויך אויף מלאכה. דער **לחם משנה** ברענגט דאס פון גמרא און זאגט אז דער רמב"ם מיינט דאס.

6. **רמב"ם'ס דרך אין פסוקים:** דער רמב"ם פירט זיך נישט דווקא נאך די כללים פון דרשות פון גמרא. ער ברענגט א פסוק על פי שכל — אויב ס'איז דא כרת, איז אוודאי דא א לאו — לאו דווקא אין די גמרא'ס חשבונות. דאס איז קאנסיסטענט מיט דעם רמב"ם'ס דרך אז ער ברענגט אסאך מאל א פירוש קרוב לפשט, נישט דווקא פונקט ווי די גמרא לערנט עס אויס.

הלכה ד — די אנדערע פיר עינויים (רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, תשמיש המטה)

"וכן למדו מפי השמועה שאסור לרחוץ בו, או לסוך, או לנעול את הסנדל, או לבוא על אשתו. ומצוה לשבות מכל אלו כדרך ששובת מאכילה ושתיה, שנאמר 'שבת שבתון' — שבת לענין מלאכה, ושבתון לענינים אלו."

"ואין חייבים כרת או קרבן אלא על אכילה ושתיה בלבד, אבל [על רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, ותשמיש] מכין אותו מכת מרדות."

פשט: מפי השמועה לערנט מען אז מ'טאר נישט זיך וואשן, שמירן, אנטון שיד, אדער באהל זיין. מ'דארף שובת זיין פון אלע דאזיגע הנאות אזוי ווי פון אכילה ושתיה. דער פסוק "שבת שבתון" ווערט צעטיילט: "שבת" — אויף מלאכה, "שבתון" — אויף די פיר עינויים. כרת און קרבן איז נאר אויף אכילה ושתיה; אויף די אנדערע פיר עינויים באקומט מען בלויז מכת מרדות.

חידושים און הסברות:

1. **צוויי מקורות פאר צוויי קאטעגאריעס:** דער רמב"ם מאכט א קלארע חלוקה אין מקורות: אכילה ושתיה לערנט מען פון "תענו את נפשותיכם", און די אנדערע פיר עינויים לערנט מען פון "שבתון". דאס איז נישט אז אלעס קומט פון איין פסוק.

2. **גרויסע שאלה — דאורייתא אדער דרבנן?** דאס איז דער הויפט-נקודה פון דער דיסקוסיע. ס'איז א סתירה לכאורה אין רמב"ם:

- **ראיות אז ס'איז דאורייתא:** (א) ער זאגט "למדו מפי השמועה" — וואס ביים רמב"ם מיינט געווענליך הלכה למשה מסיני, וואס איז דאורייתא. (ב) ער ברענגט א פסוק "שבתון" אלס מקור — א פסוק מאכט געווענליך א דאורייתא. (ג) ער זאגט ס'איז א "מצוה לשבות" — משמע א מצות עשה מדאורייתא.

- **ראיה אז ס'איז דרבנן:** ער זאגט "מכת מרדות" — וואס איז געווענליך דער עונש אויף דרבנן, נישט אויף דאורייתא.

3. **פאראלעל צו שביתות שבת:** דאס איז ענליך צו דעם רמב"ם'ס שיטה אין הלכות שבת פרק כ"א, וואו ער זאגט **"נאמר בתורה 'תשבות' אפילו מדברים שאינן מלאכה"** — און דאס איז זיכער דרבנן, ווייל ער רעדט פון שביתות וואס מ'באקומט אויף זיי מכת מרדות. די סטרוקטור איז זייער ענליך: א פסוק ("שבתון"/"תשבות"), אבער דער עונש איז נאר מכת מרדות. אפשר איז דאס דער רמב"ם'ס דרך — א פסוק קען דינען אלס אסמכתא פאר א דרבנן.

אינהערענט אין דעם חוב עיני גופא. ביי שבת וואלט קיינער נישט טראכטן אז יום שיש איז שוין מחייב מיט שבת — ווי לאנג ס'איז נאך יום שיש, איז מען פטור. אבער דא ברענגט תשעה לחודש שוין מיט זיך די מצוה פון "ועניתם". דאס מיינט אז אויך ערב עשור האט אין זיך עפעס א חוב.

5. **יום כיפור = גאנץ עשור + א טראפעלע פון תשעה + א טראפעלע פון י"א:** לויט דעם מהלך, יום כיפור'ס צום-צייט איז: גאנץ עשור, פלוס א ביסל פון סוף תשעה, פלוס א ביסל פון אנהייב י"א. דאס מאכט סענס נאר ווייל מ'דארף א "גאנצע טאג" — אויב ס'וואלט זיך אנגעהויבן נאר אינדערפרי אדער אינמיטן נאכט, וואלט נישט געווען קיין סברא פאר תוספת.

6. **תוספת איז נאר אויף עיני, נישט אויף מלאכה — לויט דעם רמב"ם:** דער רמב"ם פסק'נט קלאר אז תוספת יום הכיפורים איז נאר אויף דעם צום (עיני — אכילה ושתיה), נישט אויף שבתה ממלאכה. דער מגיד משנה ברענגט אז ס'איז משמע אין גמרא אז ס'איז דא א מחלוקת וועגן דעם. דער רמב"ם זאגט "לצאת מלא התענות" — וואס מיינט אלע פינף עיניים, אבער זיכער נישט שבתה ממלאכה.

7. **מחלוקת ראשונים: ר"ן vs. רמב"ם:** דער ר"ן און אנדערע ראשונים האלטן אז תוספת גייט אויך אויף שבתה ממלאכה, און ממילא איז דא תוספת אויך אויף שבת. זייער מקור: דער פסוק זאגט "שבתכם" — א רמז אויף שבת. אבער לויט דעם רמב"ם, וויבאלד תוספת איז נאר א דין אין צום (עיני), איז שבת אן אנדערע וועלט לגמרי.

8. **תוספת vs. בין השמשות — חומרא ביי יום כיפור:** אויב מ'מאכט די הוספה נאר בין השמשות אליין, איז מען נישט יוצא, ווייל אויב ס'איז א דאורייתא-חוב פון א פסוק, דארף עס זיין ווען ס'איז נאך ודאי יום (פאר בין השמשות). ביי שבת איז מען מקיל מיט בין השמשות (ווייל ספק דרבנן לקולא). אבער ביי יום כיפור קען מען נישט מקיל זיין מיט בין השמשות אויף עיניים — כאטש חכמים זענען גרינג מקיל ביי מקום צער, און יעדע עיני איז א מקום צער, דאך דארף מען מחמיר זיין. דאס ווייזט אז די הלכה איז דאורייתא.

9. **איז תוספת יום הכיפורים דאורייתא אדער דרבנן?** דער רמב"ם זאגט **נישט קלאר**. ער ברענגט א פסוק, וואס וואלט משמע געווען דאורייתא. אבער ער זאגט נישט קיין שיעור פאר דער הוספה, און נישט וואס איז דער מינימום.

הלכה ז — נשים שאוכלות ושותות עד שחשכה

"נשים שאוכלות ושותות עד שחשכה, והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על הקודש — אין ממחין בידן, שלא יבואו לעשות בזדון, שאין אפשר שיהיה שוטר בבית כל אחד ואחד להזהיר... ואין לך להם שידעו וישמרו את עצמן."

פשט: פרויען וואס עסן ביז ס'ווערט פינצטער (אן תוספת), ווייל זיי וויסן נישט פון דער מצוה פון תוספת מחול על הקודש — מ'דארף זיי נישט מוחה זיין, כדי זיי זאלן נישט קומען טון עס בזדון. מ'קען נישט שטעלן א שוטר אין יעדער הויז.

חידושים און הסברות:

1. **פארגלייך מיט ערב שבת — פארוואס דארט יא מוחה זיין?** ערב שבת איז דא א חוב אנצוזאגן אין שטוב ("בתוך ביתו צריך לומר"), כאטש בין השמשות פון שבת איז נאר דרבנן. ביי יום כיפור, וואו תוספת איז דאורייתא, זאגט דער רמב"ם אז מ'איז נישט מוחה! דער חילוק: ביי שבת רעדט מען פון צוגרייטן פאר די הויז — הדלקת נרות, אנדערע מענטשן, בלאזן שופר פאר די גאנצע עולם. דאס איז נישט א פערזענליכע מחאה אויף אן איסור, נאר א פראקטישע אנזאג אז די שטוב זאל זיין שבת'דיג. ביי תוספת יום כיפור רעדט מען פון אן אינדיווידועלע מצוה וואס האט נישט מיט א צווייטן צו טון.

1. **דער חידוש פון עיני ביינאכט:** ביי מלאכה פארשטייט יעדער אז יום כיפור (ווי שבת) איז 24 שעה. דער חידוש איז אז אויך ביי עיני, וואס א מענטש וואלט געטראכט אז ביינאכט איז עס נישט ניכר (ווייל מ'שלאפט עניוועי, מ'עסט נישט עניוועי), איז עס אויך נוהג פון ביינאכט. מ'זעט דאך פון תעניות דרבנן אז עס איז דא א תענית וואס מ'עסט כל הלילה ביז עלות השחר. דער חידוש איז אז ביי יום כיפור מוז מען אנהייבן אלע פינף עיניים פון ביינאכט.

2. **[דיגרעסיע: וויאזוי ווייסט מען אז שבת איז יום ולילה?]** פון דעם פסוק אליין איז עס נישט קלאר אז "יום" מיינט אייביג 24 שעה. ביי יום כיפור שטייט בפירוש "מערב עד ערב", ביי פסח שטייט "בערב תאכלו מצות" — מ'זעט קלאר אז עס הייבט זיך אן פון ערב. דאס איז משמע אז נארמאל ווען עס שטייט "ביום" הייבט עס זיך נישט אן בערב. אדער פארקערט — נאר ווען עס שטייט "בעצם היום" מיינט עס דוקא בייטאג, אבער סתם "יום" מיינט אויך לילה. עס איז נישט קיין קלארע זאך פון פשוטו של מקרא.

3. **[דיגרעסיע: ששת ימי בראשית]** לויט פשט אין בראשית האט דער אייבערשטער נאר געארבעט בייטאג — "ויהי ערב ויהי בקר" — ביינאכט האט ער נישט געארבעט. דאס איז נישט אזוי סימפל, ווייל "ויהי ערב" — ווען איז געווען דער ערב? תורה-מפרשים זאגן "כבר היה ערב" פריער. פון דעם קומט דער **רשב"ם** מיט דער **אבן עזרא** און זייער מחלוקת. דער פשוט'ער פשט וואלט געווען אז ביינאכט איז נישט קיין זמן עבודה, ממילא ווען שבת הייבט זיך אן, איז די נאכט שוין א חלק פון דער לאנגער שבתה.

הלכה ו — תוספת יום הכיפורים: מוסיפין מחול על הקודש

"וצריך להוסיף מחול על הקודש בכניסתו וביציאתו. שנאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב... מערב עד ערב תשבתו שבתכם. כלומר, תתחיל ותתענה מעט מערב תשעה סמוך לעשירי, וכן ביציאתו שהוא בעיני מעט מליל אחד עשר סמוך לעשירי."

פשט: מ'דארף אנהייבן פאסטן אביסל פאר דעם אנהייב פון יום כיפור (נאך אין ערב יום כיפור = תשיעי בתשרי), און מ'דארף ענדיגן אביסל שפעטער נאך מוצאי יום כיפור (אריין אין ליל י"א תשרי).

חידושים און הסברות:

1. **וויאזוי לערנט מען דעם פסוק?** דער לימוד איז: "בתשעה לחודש בערב" — "בערב" מיינט נאך פון ערב, פאר דער נאכט, נישט ווען עס ווערט שוין ליל עשירי. "מערב עד ערב" — "מערב" מיינט מ'זאל אנהייבן פרי (פאר דער נאכט), "עד ערב" מיינט מ'זאל ענדיגן שפעט (אריין אין דער נאכט). כאילו "מערב עד ערב" מיינט **עד ועד בכלל** — מ'גייט אביסל אריבער אויף ביידע זייטן.

2. **שאלה אויפגעברענגט:** דער רמב"ם זאגט דאס **נאר לגבי תענית/עיני**, נישט לגבי מלאכה. פארוואס?

3. **נארמאלער פשט פון דעם פסוק:** נארמאל וואלט מען געטייטשט אז דער פסוק קומט נאר זאגן אז יום כיפור איז 24 שעה — מ'הייבט אן ביינאכט (נישט ווי א רגיל'ע תענית וואס איז נאר בייטאג). אבער די חכמים האבן דערפון ארויסגעלערנט אז מ'דארף **צולייגן אביסל**.

4. **א נייער מהלך אין פארשטיין תוספת:** די גמרא לערנט פון דעם פסוק "ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש" אז מ'זאל עסן ערב יום כיפור ("כל האוכל ושותה בתשיעי"). אבער דער פסוק איז שווער: פארוואס שטייט "בתשעה לחודש" ווען יום כיפור איז דאך "בעשור"? דער תירוץ איז אז "תשעה לחודש בערב" מיינט: פון דעם ערב ווען ס'ענדיגט זיך תשעה לחודש, ביז דעם ערב ווען ס'ענדיגט זיך עשור לחודש.

דער חידוש: מ'זעט פון דעם פסוק אז דער חוב עיני הייבט שוין אן מיט'ן אוועקגיין פון תשעה — די סוף תשעה איז שוין מחייב. דאס מיינט אז תוספת יום הכיפורים איז נישט בלויז א צוגאב צום טאג (ווי ביי שבת), נאר עפעס

פשט: דער רמב"ם ברענגט דעם כלל אז מ'זאל נישט מוחה זיין ווען מענטשן וועלן סיי ווי נישט פאלגן, כדי זיי זאלן בלייבן שוגגים און נישט ווערן מזידים.

חידושים און הסברות:

1. **דער פראבלעם פון מחאה וואס מאכט ערגער:** אין זייער אסאך הלכות גלייבן מענטשן אמת'דיג נישט אז מ'טאר נישט דאס טון. אפילו אויב מ'זאגט זיי, וועלן זיי עס נישט פאלגן — נישט נעקסטע יאר, נישט אין דריי מינוט. דאס איז דער מציאות פון אסאך הלכות.

2. **דער משל פון שמירת עינים:** פוסקים זאגן, און מענטשן מיינען, אז שמירת עינים איז א מדת חסידות. דער רמ"א זאגט טאקע אז ס'איז א מדת חסידות (חוץ ביי א פרוי וואס איז אסור עליו). ווען מ'זאגט א מענטש ס'איז א חומרא אדער א הידור, גייט ער עס נישט פאלגן. אבער דער שאדן פון אים זאגן איז — יעצט ווערט ער א מזיד, ווייל יעצט ווייסט ער דערפון, און דאס מאכט אים ערגער.

3. **דער מעכאניזם פון "מוטב שיהיו שוגגין" — נישט בלויז ראטעווען פון עונש:** דער ענין פון מוטב שיהיו שוגגין איז נישט בלויז א טעכנישער ענין פון ראטעווען פון א חיוב סקילה אדער אנדערע עונשים. עס איז א תכונת הנפש — א מענטש טאר נישט ווערן א מזיד. א שוגג איז א מענטש וואס ווייסט נישט, האט קיינמאל נישט געלערנט די הלכה. אבער א מזיד איז א פונדאמענטאל אנדערע מצב הנפש.

4. **דער משל פון חינוך הבנים:** אזוי לאנג ווי דאס קינד כאפט נישט אז דער טאטע איז נישט מקפיד אויף א זאך, בלייבט דער רצון פון דעם טאטע אין קראפט, און דאס קינד וועט ווייטער אקטן לויט דעם. אבער איינמאל ס'ווערט אפן אז ער איז נישט מקפיד, נעמט מען אוועק דעם רצון, און דאס קינד קען עס טון "ביד רמה". אזוי אויך ביי מוטב שיהיו שוגגין — ווען מ'מאכט עס אפן און דער מענטש פאלגט נישט, ווערט עס א זאך וואס ער טוט מיט א "ביד רמה".

5. **"הכלל גדול בכל התורה כולה":** מ'דארף וויסן ווען נישט מוחה צו זיין, כדי שוגגים זאלן בלייבן שוגגים. דאס איז א ברייטער כלל וואס שטרעקט זיך אויס אויף זייער אסאך הלכות.

עד כאן פרק א' פון הלכות שביתת עשור.

2. **"אין ממחין" — מ'רעדט פון בית דין, נישט פון דעם מאן:** דער רמב"ם'ס לשון "שאיין אפשר שיהיה שוטר בבית כל אחד ואחד" מיינט: דער בית דין קען נישט שיקן שוטרס צו יעדער הויז. ס'רעדט נישט דערפון אז דער מאן זאל נישט זיין א "שוטר" — א נארמאלער מאן גייט נישט אוועקנעמען זיין ווייב'ס עסן. "שוטר" מיינט אז דער בית דין האט נישט גענוג פאליציי-כח צו ענפארסן דאס.

3. **פארוואס גייען זיי נישט פאלגן? — דער רשב"א'ס חילוק:** דער רשב"א האט געטענה'ט אז דער חילוק איז: תוספת מחול על הקודש שטייט נישט בפירוש אין תורה — ס'איז נאר א לימוד וואס חכמים האבן פארשטאנען פון פוסקים. ווען מ'גייט עס זאגן צו פשוט'ע מענטשן (נישט בני תורה), גייען זיי עס נישט נעמען ערנסט. דאס איז ענליך צו "דבר שגגים" — זאכן וואס מענטשן טוען בשוגג, לאזט מען זיי, ווייל אויב מ'זאגט זיי, גייען זיי עס טון במזיד.

4. **די אמונה אין ערליכע אידישע פרויען:** דער רמב"ם גייט מיט א הנחה אז די פרויען גייען נישט סטאפ

ן עסן אויף יום כיפור גופא — זיי זענען פרומע פרויען, זיי פאסטן יום כיפור, ס'ווערט נאכט, זיי הערן אויף עסן. דער פראבלעם איז נאר מיט דער תוספת פארדעם — דאס איז א העכערע מדרגה וואס זיי ווייסן נישט דערפון. דאס איז אן אינטערעסאנטע אמונה אין כלל ישראל'ס בסיס-פרומקייט.

5. **"מחאה" — נישט דאס זעלבע ווי "זאגן":** "אין ממחין בידן" מיינט נישט אז מ'לערנט עס נישט אויס אין סקול אדער אין הלכה-שיעורים. מחאה מיינט א שטארקע פראטעסט/ענפארסמענט — ווי "מחאה" אין הלכות חזקת הבתים. אויב מ'קען עס רואיג זאגן און זיי גייען פאלגן — אוודאי. אבער מ'מאכט נישט א פארמעלע מחאה, ווייל דאס קען ברענגען צו מזיד.

6. **דער ספעציפישער משל מיט יום כיפור:** אויב מ'זאגט א פרוי אז זי האט שוין נישט געטראָרט עסן (ווייל תוספת יום הכיפורים האט שוין אנגעהויבן). וועט זי מיינען "אקיי, איך האב שוין נישט געפאסט דעם יום כיפור" — זי וועט נישט כאפן דעם חילוק אז זי האט נאר עובר געווען אויף די תוספת, אבער נאך נישט אויף יום כיפור אליין. דאס קען פירן דערצו אז זי עסט ווייטער אויף יום כיפור גופא.

דער כלל פון "מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין"

תמלול מלא

הלכות שביתת עשור — פרק א: מצוות השביתה ממלאכה ואכילה

הקדמה: פארוואס רופט דער רמב"ם עס "שביתת עשור"?

Speaker 1:

אקעי, אונז לערנען מיר רמב"ם, ספר זמנים. מ'האט שוין געענדיגט הלכות שבת בעיסיקלי, שבת און עירובין, און מ'גייט אנהייבן צו לערנען די הלכות פון ימים טובים. און די ערשטע יום טוב, וואס איז כמעט אזוי חמור אזויווי שבת, אדער אזוי חמור אזויווי שבת לגבי רוב זאכן, ער האט אפילו נאך א חומרא אז מ'טאר אפילו נישט עסן, וואס דאס איז א טאג וואס הייסט עשור. וואס איז דאס עשור? "אך בעשור". אין די צענטע טאג פון עפעס א חודש. אונז ווייסן נישט. אה, פון די זיבעטע חודש, אוודאי. נאר וועלכע דען? די חודש פון ימים טובים. יא. סאו אין די צענטע טאג איז דא א זאך וואס אונז רופן יום כיפור.

און... פארוואס רופט עס דער רמב"ם "שביתת עשור"? ער האט נישט געקענט שרייבן "יום הכיפורים"? אקעי, די ענטפער איז, ווייל קודם כל, אין הלכות יום כיפורים רעכנט ער אויס די חלק השביתה פון עשור. ער רעכנט נישט אויס, למשל, די עבודה פון יום כיפור. יענץ רעכנט ער אויס אין הלכות עבודה. און ער רעכנט אויך נישט אויס וואס מ'דאוונט יום כיפור. יענץ האט ער געזאגט אין הלכות תפילה. און בכלל, אויך יום טוב הייסט "שביתת יום

טוב", ווייל ער איז מקשר דא שבת און אלע אנדערע שביתות. און נישט נאר דאס, נאר אפילו די פאסטן רופט ער שביתה. אויסער פון שביתת מלאכה איז דא שביתה פון עסן. ער רופט עס שביתה. ער איז יעצט דא עוסק אין די נושא פון שביתה.

Speaker 2:

רייט, סאו זייער גוט. ס'איז טאקע דא הלכות עבודת יום הכיפורים, וואס האט צו טון מיט די כפרה. מסתמא איז טאקע אין ספר עבודה, איך געדענק. יא, וואס דאס רעדט זיך דאך אין ספר עבודה.

עבודה און כפרה איז אויך נישט די זעלבע זאך. ס'איז דא עבודה און ס'איז דא תשובה.

Speaker 1:

ניין, עבודה אין די משנה און אין די רמב"ם מיינט אלעמאל עבודת המקדש, נישט עבודת השם וואס מ'שרייט ביים דאווענען.

Speaker 2:

רייט, רייט, איך זאג אבער, די כפרה פון יום כיפור, ס'קען זיין אז די כפרה געשעט דורך די קרבנות, אבער כפרה איז א זאך פאר זיך, וואס האט

הכיפורים, יא. איך ווייס נישט. אקעי. יא. איז מיר גייען לערנען די הלכות פון שביתת יום הכיפורים, אזוי ווי דו זאגסט, נישט די ענין פון די תפילה. אבער יום כיפור טוט מען זייער אסאך זאכן, אבער יעצט לערנט מען בעיקר וואס מ'טוט נישט. רייט. רייט. מ'גייט לערנען וועגן שובת זיין. שובת זיין מיינט סטאפן דאס וואס מ'טוט געווענליך, טשענדזשן.

Speaker 2

גיין צושטערן. צושטערן די ארבעט, יא. שובת ביום, יא. זייער גוט. און אין אונזער פאל צושטערן מען די ארבעט, און מ'צושטערט די עסן, מ'צושטערט אלעס, מ'צושטערט די רגילות'דיגע לייף.

די פיר מצוות פון שביתת עשור

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם אזוי, דער קעפל, דער רמב"ם ברענגט אייביג די מצוות וואס איז אין די נושא, אין די הלכות. זאגט ער, ס'איז דא אין דעם פיר מצוות, צוויי מצוות עשה און צוויי מצוות לא תעשה. די ביידע זענען דבר והיפוכו, רייט? די מצוות עשה לשבות בו ממלאכה, צו צושטערן, נישט צו ארבעטן. און די מצוות לא תעשה איז די זעלבע, שלא לעשות בו מלאכה. און די זעלבע זאך לענין שביתת פון עסן, איז דא די פאזיטיוו, די מצוות עשה איז להתענות בו. און די זעלבע זאך איז אין די לא תעשה, שלא לאכול ולשתות בו. דער רמב"ם זאגט קלאר, לאכול ולשתות בו. מיר וועלן זען אינערווייניג, דער רמב"ם זאגט אז עסן איז א דאורייתא, און אנדערש מיינן איך ווי אפשר אנדערע ראשונים, אבער נישט אלע חמשה ענינים איז א דאורייתא. זאגט ער דא שלא לאכול ולשתות בו. ס'איז נישט די זעלבע לעוועל דאורייתא, יא. שוין. יא. אקעי. און די מצוות גייען מיר לערנען אין די דריי פרקים. יא. זאגט דער רמב"ם, זייער גוט.

הלכה א: מצות עשה לשבות ממלאכה

Speaker 1

ס'איז פרק א'. מצות עשה לשבות ממלאכות, צו רוען און צו צושטערן פון די מלאכות, בעשור לחודש השביעי, שנאמר, אזוי ווי ס'שטייט אין פסוק אויף די מצוה פון יום כיפור, "שבת שבתון הוא לכם". ס'איז א שבת שבתון, ס'איז א טאג פון פול שביתה. ביי שבת שטייט שבת שבתון, און ביי יום כיפור. ס'מיינט אז מ'דארף רוען פון אלעס. יום טוב שטייט נישט שבתון, ס'שטייט נאר שבת, ווייל מ'דארף רוען פון אסאך זאכן. שבת שבתון איז א גרעסערע רויגקייט. דעמאלטס וואלט מען דארט געזאגט, מ'דארף טשעקן די לשונות פון די פסוקים, אבער אין יום טוב שטייט בפירוש אין פרשת בא, אז "אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתכם". דארטן דוקא ווייסט מען. אבער איך זאג, ווען ס'שטייט שבת שבתון מיינט עס א שטארקע שביתה. וכל העושה בו מלאכה, ביטול מצות עשה, ווען איינער טוט יא א מלאכה איז ער מבטל מצות עשה, ועבר על לא תעשה, שנאמר, שטייט אויך, אויסער די עשה פון "שבת שבתון" שטייט אויך, און בסוף ענדיגט דער פסוק "כל מלאכה לא תעשו", א לא תעשה.

עונשים: כרת, חטאת, סקילה

Speaker 1

און וואס זענען די עונשים? זאגט ער, די עונשים איז אזוי, אם עשה ברצונו בזדון, אונז האבן פארשטאנען פריער, ברצונו בזדון מיינט, בזדון מיינט ער ווייסט וואס ער טוט, און ברצונו מיינט ער וויל עס טון. רצון לאפוקי שוגג, זדון לאפוקי אונס. פארקערט, רצון לאפוקי אונס, דאס הייסט ווען א גוי צווינגט דך, ווייסט וואס דו טוטסט, ס'איז נישטא אז דו האסט פארגעסן אז ס'איז שבת, אבער ס'איז נישטא רצון. און בזדון, אז דו ווייסט אז דו טוטסט עס בזדון. ברצון ובזדון. רצון לאפוקי אונס, און זדון לאפוקי שוגג. רייט. ואם עשה בשגגה, איז חייב קרבן חטאת קבועה, דארף מען ברענגען א קרבן חטאת. חטאת קבועה מיינט וואס ס'איז נישטא קיין חילוק צווישן עשיר אדער עני. ס'איז דא געוויסע מצוות וואס די קרבן איז עולה ויורד לפי די געלט וואס מ'האט, אבער חטאת, דאס איז חטאת קבועה.

צו טון מיט תשובה, און אפשר מיט די תפילות פון יום כיפור וואס מ'בעט פאר כפרה.

Speaker 1

אקעי, אבער אלע כפרות. איך זאג, ס'איז דא יא א הלכה מיט די קעפל "יום הכיפורים", מיט די הלכות עבודת יום הכיפורים. אבער דו ביסט גערעכט אז דא רעדט ער פון די שביתה, אויך ווייל דאס איז די דבר... אבער פארוואס קען עס נישט הייסן "שביתת יום הכיפורים"? ס'מוז הייסן "שביתת עשור"? וואו שטייט אין די תורה אזא לשון "שביתת עשור"?

Speaker 2

ס'קען זיין אז דער רמב"ם וויל אפשר זאגן אז די שביתה איז נישט תלוי אין די כפרה. ס'איז דא א יום טוב, וואס די צענטע טאג איז א יום טוב. די יום טוב האט מצוות פון שביתה. נאר ס'איז דא א זאך אז דער טאג איז א יום כפרה. איך ווייס נישט, איך ווייס נישט אויב די שביתה שטאמט נישט פון די כפרה. איך ווייס נישט, ס'איז א זאך, א דקדוק פון א נאמען.

Speaker 1

יא, ניין, ס'איז א פאני נאמען. ניין, איך פרעג נאר, אזוי ווי מ'טרעפט אין די גמרא, עפעס איז א לשון אז ס'הייסט עשור? איך זע די לשון פון די מנין המצוות הקצר וואס איך האב דא מעתיק געווען איז "לשבות ביום הצום", נישט "לשבות". ניין, ווייל ער האט אנגעהויבן מיט "להתענות בעשירי", סאו נישט וואס דער טאג וואס איך האב דזשאסט געזאגט. ניין, ער האט גערעדט פון חודש השביעי, די ימים טובים פון חודש השביעי. ער האט געזאגט, "להתענות בעשירי". יעצט קען ער זאגן, דער טאג וואס איז א יום הצום, איך האב עס דזשאסט געזאגט. ער רופט נישט יום הצום איז נישט דער כינוי פאר די טאג, נאר דא. וואס איז אין די קאנטעקסט? ס'איז נישט קיין ראיה דא. יום צום יום הכפורים, אזוי זאגט מען. דאס זאגט ער שוין שנעלער, לאזט מען נאך איבער יום הכפורים. דאס איז דא א עשירי? צום יום הכפורים. דו זארסט דריי נעמען אין די דריי נעמען. עשירי בו? מילא, אבער הלכות שביתת עשור איז שווער, ווייל עשור פון וואס? ס'מוז זיין עפעס א לשון וואס רעדט איר? ליזער איז נישט נאר די הלכה באסור לחדש השביעי. דער קעפל איז שביתת עשור, אבער טאקע אינטערעסאנט. ער האט געהאלטן שביתת עשור, יום הכפורים? ער האט נישט ליב געהאט לאנגע נעמען? ער האט נישט ליב געהאט ווען דער קעפל האט דריי פיר ווערטער?

Speaker 2

איך קען זיין פשוט אזא קען, ס'איז דא שביתת השבת, וואס איז שביתת השביעי, און דא איז שביתת העשירי, שביתת העשירי. ס'איז עפעס צוויי נאמבערס.

Speaker 1

וואס הייסט נישט הלכות שביתת השבת? ס'הייסט פלעין הלכות שבת. הלכות שבת, רייט. אקעי, ווייל הלכות שבת האט ער ארויסגערעכנט אלע משהו נוגע שבת. יא, אמת. אממ... יא, אמת. אויך דו מיינסט זאגן זכר און שומר, די אלע זאכן. עונג שבת, יא. דער רמב"ם האט אמאל לאנגע קעפלעך? אויב ער האט כמעט נישט דא קיין לאנגע קעפלעך, האט ער ענדערש געוואלט שביתת עשור, וואס איז צוויי ווערטער, ווי שביתת יום הכיפורים, וואס איז דריי ווערטער. פלוצלינג שביתת יום טוב? יום טוב איז געווענליך א יו"ט מיט א שטרעכעלע. אקעי, איך גיי אריין אין די קליינע פכים קטנים. ניין, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'איז נישט קיין איין אנדערע ספר וואס הייסט אזוי. איך טראכט אפשר דער רמב"ם זאגט עס גענומען? די גמרא רופט אים כיפור יומא, די טאג. שביתת היום, יומא. די מסכתא רופט מען אזוי. די מסכתא הייסט דיומא, יומא, יומא לימים הכפורים. ווערט עס גערופן אזוי? איך ווייס נישט, די נעמען פון מסכתא זענען נישט... איך ווייס נישט, איז דאס רבינו יונה הקדוש וואס האט אריינגעמאכט די העדינגס פון די מסכתות? נו איידע. ניין. איך מיינ אז ס'איז דא פלעצער וואס מ'רופט עס מסכת יום הכיפורים, ניין? אה, ס'איז דא וואס מ'רופט עס מסכת יום

הלכה ב: וועלכע מלאכות זענען אסור**Speaker 1:**

ווייטער, זאגט דער רמב"ם, וועלכע מלאכות טאר מען נישט טון? זאגט דער רמב"ם, **כל מלאכה שחייבין על זדונה בשבת סקילה**, אה, ער גייט יעצט זאגן וועלכע מלאכות. זאגט ער, אונז האבן דאך שוין אויסגעלערנט אין הלכות שבת ל"ט מלאכות מיט תולדות. די אלע מלאכות וואס שבת איז מען מחייב אויף זיי סקילה, די מלאכות זענען אסור ביום הכיפורים, **וחייבין על זדונה עונש כרת**. און דער עונש, אזוי ווי ער האט שוין געזאגט אז דער עונש איז כרת, אויף וועלכע זאך איז כרת? אויף די אלע מלאכות וואס שבת איז מען חייב סקילה.

און אויך די זעלבע זאך איז מיט די שוגג, **וכל שחייבין עליו קרבן חטאת בשבת**, דאס הייסט די אלע זעלבע מלאכות וואס אויב מ'האט עס געטון בשוגג ברענגט מען א קרבן חטאת בשבת, **חייבין עליו קרבן חטאת ביום הכיפורים**. יא, דאס איז איבעריג. מ'וואלט געקענט זאגן אז אלע מלאכות זענען די זעלבע. דער פוינט איז, אזוי ווי ס'שטייט אין די משנה אין מכות, **אין בין שבת ליום הכיפורים אלא שזה זדונו בכרת וזה זדונו בידי אדם**. אין אנדערע ווערטער, שבת, ווען אונז געדענקען וואס ס'שטייט די זעלבע נוסח, "ומחייבין על עשיית מלאכה זו", האבן מיר געלערנט דריי זאכן: אויב מ'טוט בעדים ובהתראה, פארשטייט זיך ברצונו ובזדונו, באקומט ער סקילה. און אויב ער טוט בלי עדים ובהתראה, באקומט ער כרת. און בשוגג איז די זעלבע חטאת. סאו די איינציגסטע זאך וואס יום כיפור איז אנדערש ווי שבת איז די זעלבע מלאכות, אבער ס'איז נישטא דעם אופן וואס מ'קען באקומען סקילה. דאס הייסט, ס'איז נישטא קיין בית דין, בית דין של מטה, איז נישט מעניש אויף א מיד פון יום כיפור, אדער די דאורייתא פון יום כיפור. דער אייבערשטער געבט שוין כרת, דאס איז שוין צווישן א מענטש און דער אייבערשטער. משא"כ שבת וואס האט ביידע, ס'איז דא סיי כרת און סיי סקילה. סאו יעדע זאך וואס שבת וואלט געווען סקילה, און דער אמת איז אז ס'וואלט אויך געווען כרת, איז אויך אין יום כיפור איז כרת בלי סקילה. דאס איז די לשון. איך מיינ, סקילה איז אזוי ווי ער נעמט איבער די כרת, יא, ס'קען דאך נישט זיין ביידע. אבער דאס איז שוין אן אנדערע נושא.

איסורי דרבנן אויך אסור ביום כיפור**Speaker 1:**

יעצט, נישט נאר די דאורייתא, נאר **כל דבר שאסור לעשותו בשבת**, ווייל אין הלכות שבת האבן מיר דאך געלערנט אז ס'איז דא זייער אסאך דרבנן'ס. די אלע זאכן וואס מ'טאר נישט טון מדרבנן בשבת, **על פי שאין בו מלאכה, איז אויך אסור לעשותו ביום הכיפורים**.

הלכה א (המשך) — כל שאסור בשבת אסור ביום הכיפורים: דרבנן'ס

לשון "מלאכה" מיינט אלעמאל מלאכה דאורייתא

Speaker 1: מלאכה, געדענקען איז אלעמאל די לשון, למשל אין הלכות עירובין האבן זיי א גאנצע צייט געהאט, אויב מ'האט געלייגט א זאך אין א מגדל ואסור משום מלאכה. מלאכה מיינט אלעמאל מלאכה דאורייתא, די לשון מלאכה מיינט ל"ט מלאכות, נישט שבות וואס איז דומה למלאכה אדער יבוא לידי מלאכה. מלאכות מדאורייתא, ל"ט מלאכות.

סאו מיר האבן געלערנט אין פרק כ' עפעס אין הלכות שבת, רייט? אז די חכמים האבן גע'אסר'ט אויך זאכן וואס זענען נישט מלאכה, אלא שהן דומין למלאכה אדער מביאין לידי מלאכה, וואסווער די ריזען איז, און אויף דעם רעדט ער יעצט.

איסורי דרבנן ביום הכיפורים

א זאך וואס איז אסור שבת אפילו ס'איז נישט קיין מלאכה, אין אנדערע ווערטער, יא, פטור אבל אסור, רייט? די חכמים האבן גע'אסר'ט, איז אויך אסור ביום הכיפורים. **"ואם עשה"**, אויב האט ער עובר געווען און יא געטון, איז אויך די זעלבע זאך אזוי ווי שבת, אז **"מכין אותו מכת מרדות"**. מ'געבט אים א מכת מרדות אזוי ווי יעדע איסור דרבנן קומט מכת מרדות.

אויב מ'האט געטון איינע פון די איסורי דרבנן אויף יום כיפור, באקומט מען מכת מרדות אזוי ווי מ'באקומט אויף שבת, **"כדרך שמכין אותו בשבת"**.

דריי סארט דרבנן'ס: שבות, מוקצה, איסורי אמירה/עשה לכתחילה

סאו שטייט אז למשל, דא האבן אונז דערווייל נאר געהאט די דרבנן'ס וואס זענען נישט מלאכה, וואס זענען דומה למלאכה, אבער מיר האבן נאכנישט געהאט למשל מוקצה אדער די זאכן פון שבות אדער פון... אה, גוט. אה, דא גייט ער זאגן מוקצה.

"כל שאינו מטלטל בשבת", דאס איז א זאך פאר זיך. ענליך צו מלאכה, נאר ס'איז אן איסור טלטול, איז אויך אסור לטלטל ביום הכיפורים.

דער רמב"ם רעכנט אויס אלע דריי סארט דרבנן'ס וואס זענען דא שבת, עקסטער אויף יום כיפור. ווייל ס'זעט אויס אז ס'איז נישט די זעלבע. ווען ער וואלט נאר געזאגט איינס, וואלט מען געמיינט, אקעי, דאס פארשטיי איך, ווייל ס'ברענגט צו מלאכה. אבער וואס קומט אריין טלטול? ניין, טלטול איז אויך דא אין יום כיפור.

און א פערטע זאך, **וכל שאסור לאמרו**, אויך די אלע זאכן וואס מ'טאר נישט טון אלס, אזוי ווי מיר האבן אויסגערעכנט, שלא יהא דיבורך של שבת, די זאכן וואס האבן צוטון מיט כבוד שבת, **או לעשותו לכתחילה בשבת**.

דיסקוסיע: וואס מיינט "לעשותו לכתחילה בשבת"?

Speaker 1: אויף וואס האט ער געזאגט געוויסע זאכן וואס מ'זאל נישט אנהייבן טון שבת? איך וואלט געזאגט לעשות לכתחילה מיינט אזוי ווי די זאך וואס מיר האבן געלערנט אויך, משום ממצוא חפצך, אזוי ווי להתחיל, צו מאכן הכנה פאר מוצאי שבת. דאס וואלט מען גערופן לעשות לכתחילה. דאס הייסט, אנהייבן די ארבעט פאר מוצאי שבת, להתחיל במלאכה, אזוי ווי לכתחילה מיינט די אנהייב. איך וואלט אזוי געטראכט, פארוואס נישט? ס'איז בכלל איינע פון די שבותים.

איך האב געזען, ער טייטשט דא, איינער טייטשט דא, להתחילה, לכתחילה, ס'איז דא זאכן וואס ס'איז נישט דא קיין עונש. דאס הייסט, ס'זעט אויס אז אויף... דער רמב"ם זאגט נישט אויף טלטול, למשל, איז דא מכת מרדות. וואס איז באמערקט? מכת מרדות, ווער ס'טוט א דבר משום שבות, מכין אותו מכת מרדות. אבער ער זאגט נישט דא למשל אז איינער וואס איז מטלטל א דבר שאינו מטלטל מדרבנן... רייט, אדער איינער טוט איינע פון די זאכן וואס מיר האבן געלערנט שפעטער אין הלכות שבת, משום ממצוא חפצך, אדער די אלע זאכן, איז דאס קען מען עס רופן תצאה שלח התחלה. מיינט צו זאגן, אזוי ווי דו האסט געזאגט, קען זיין אז ס'הייבט אנהייבן, אדער ס'קען אויך אז מ'טאר נישט שלח התחלה טון, אבער בדיעבד איז נישטא אויף דעם קיין עונש.

צוריק צו הלכות שבת פרק א' — וואס איז מכת מרדות?

Speaker 1: ווייל אין הלכות שבת האט אונז, דאכט זיך, דער רמב"ם געזאגט זייער קלאר. ער האט אונז געזאגט אנפאנג אז אלעס וואס מ'טאר נישט טון בשבת משום דרבנן איז מכת מרדות. נו, וואס איז נישט קלאר?

Speaker 2: איך מיינ צו זאגן דאס וואס איך האב מחדש געווען אז אויף מוקצה איז נישט דא קיין...

Speaker 1: יא. איך ווייס נישט אויב ס'איז... ניין, ס'האט יא געזאגט. וואס האט מען געקוקט וואס איז געשטאנען? **"וכל מקום שנאמר שעושה דבר זה פטור אבל אסור, הרי זה אסור מדברי סופרים"**. ער זאגט זייער קלאר, אויף זאכן וואס שטייט פטור. **"וכן כל מקום שנאמר אין עושין כך וכך"**. ניין, דאס איז... **או אשר לעז כן וכך בשבת**, ער מיינט אויך ס'איז א כלליות'דיגע לשון, אזוי ווי טלטול לכאורה, ניין?

ער רעדט אבער מער וועגן די זאכן וואס זענען בעצם אזוי ווי פטור אבל אסור. אבער די אנדערע זאכן... אבער די לשון איז נישט אזוי משמע. איך ווייס נישט אויב די הלכה...

Speaker 2: ניין, די לשון וואס דער רמב"ם רעדט וועגן אין... אין פרק א' פון הלכות שבת, ער געבט די כללים פון אז ס'איז דא אסור, מותר, הרי

זענען מקיל געווען מיט געוויסע דרבנן'ס, זענען זיי מקיל געווען מיט די איסור דרבנן משום עגמת נפש. אזוי מיין איך איז דער פשוט'ער פשט.

לשון הרמב"ם — קנובת הירק

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם אזוי: "**מותר לקנב את הירק**". דער רמב"ם גייט שוין זאגן וואס טייטשט דאס "לקנב את הירק" — אנגרייטן ירקות אויף אויסצופאסטן מוצאי יום כיפור. מעג מען דאס טון **ביום הכפורים מן המנחה ולמעלה**, פון נאכמיטאג און ווייטער מעג מען אנגרייטן די קנובת הירק.

זאגט דער רמב"ם, "**מה היא הקנובה?**" וואס מיינט דאס קנובת הירק? און זיין שאלה איז אזוי, וואס האט ער יעצט באגעגנט? פארוואס האט מען נאך נישט געהערט פון דעם? איך האב נאך נישט געהערט אין הלכות שבת אלע מיני מלאכות. וואס איז די קנובה?

ער טייטשט. זאגט ער, "**מה היא הקנובה? שיסיר את העלין המיובשין**" — פון די ירק נעמט מען אראפ די בלעטלעך וואס זענען נישט גוט, "**ויקצין השאר**" — און די איבריגע צושניידט מען, "**ויתקן אותו לאכילה**".

סא פון די לשון איז משמע אז ס'וואלט געווען עפעס אן איסור, אדער פון די "יסיר את העלין המיובשין" עפעס אן ענין פון בורר, עפעס ענליך צו בורר, און די "יקצין השאר" קען זיין עפעס אן ענין פון טוחן. און "ויתקן אותו לאכילה" איז אפשר די דזשענעראל איסור פון מתקן זיין בשבת. הגם מתקן זיין אוכל מעג מען יא.

נאך זאכן — אגוזים ורימונים

Speaker 1: "וכן", נאך זאכן וואס מ'מעג טון אזוי: "**מפציעין באגוזים**" — צוברעכן ניסלעך. **ומפריין רימונים**. צורייבן.

Speaker 2: צורייבן ממש.

Speaker 1: צורייבן?

Speaker 2: פירורים, פירורים.

Speaker 1: יא, אבער ס'מיינט ליטעראלי עפענען...

Speaker 2: יא, צו מאכן די סידס.

Speaker 1: אדער דארף מען צוברעכן די סידס.

Speaker 2: די זעלבע זאך אריבער, מ'דארף עפענען.

Speaker 1: ניין, מ'דארף נישט עפענען. סתם מיינט צו צונעמען די קערלעך, צו צוטיילן. ארויסנעמען די קערלעך פון די רימון. ארויסנעמען די קערלעך. עפענען א רימון.

Speaker 2: אפילו נישט עפענען א ניס אדער עפענען א רימון.

Speaker 1: אבער נישט עפענען א רימון. אראפנעמען די... נאר אראפנעמען די קערלעך פון וואו ס'ליגט. אז די קערלעך זאלן זיין עקסטער, מ'זאל עס קענען עסן. אנגרייטן די רימונים.

אויך זעט אויס אז דאס איז אויך עפעס א... וואלט געווען עפעס אן איסור בשבת. מעג מען אבער **מן המנחה ולמעלה**. פארוואס? **מפני עגמת נפש**. ווייל... פארוואס מעג מען יא טון? זאגט דער רמב"ם, **מפני עגמת נפש**. ווייל יום טוב, יום כיפור האט מען עגמת נפש, ספעציעל ווען ס'איז שוין מן המנחה ולמעלה איז מען שוין זייער הונגעריג, האט מען דאס מתיר געווען אז מען מעג שוין אנהייבן אנגרייטן די עסן פאר מוצאי יום טוב.

לכאורה משמע עגמת נפש איז די טייטש, ווייל תמיד אז דו גייסט דארפן אנהייבן אנצוגרייטן די אויספאסטן נאך יום טוב, וועט עס נעמען נאך צען מינוט ביז דו קענסט עסן, און דו וועסט נעבעך דארפן פאסטן מוצאי יום טוב אויך.

Speaker 2: יא, זייער גוט.

יום כיפור שחל בחול ויום כיפור שחל בשבת

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, אבער דאס איז יום כיפור וואס איז חל בחול, אבער יום כיפור...

כליד חייב, אסור, מותר. און ער זאגט אז ס'איז דא נאך לשונות וואס מיינען אויך פטור אבל אסור, נישט נאר די לשון פטור, נאר אויך די לשון אין עושין וכדומה, דאס איז די לשון וואס דו ברענגסט. ס'מיינט נישט צו זאגן דאס.

Speaker 1: און זיי האבן געלערנט, יענער אין אותן איז אויך ווייל דומם למלכה הייסט. ער גייט נאך אלץ ארויף אויף די אלע פרקים. ער זאגט נאר א כלל אז אמאל שטייט אין אותן, אבער זעסטו קלאר אז פון פרק כ"ד וואס אונז קומען דא, אז ס'איז דא דברים שהן עשירין אפילו זיי זענען נישט דומה אדער מביאין למלכה, זיי קלעבן נישט אז מ'באקומט מכת מרדות פארלויפן שבת.

העלאו, אלעס האט א שיעור. און דאס איז אינטערעסאנט, דער רמב"ם האט נישט געזאגט זייער קלאר אין הלכות שבת, אבער דא זעט עס אזוי אויס, און דא זאגט ער עס.

נאך א הסבר אין "לכתחילה" — שעת הדחק

Speaker 1: נאר אלי פשוט, און די זאכן וואלט איך געזאגט הייסן דברים שאין עושין לכתחילה. אזוי וואלט איך געטראכט. ס'קען זיין אין נושא לכתחילה מיינט ער ווערעסעס די אלע וואס בשעת הדחק האבן די רבנן מקיל געווען. די אלע זאכן וואס איז די אלע דרבנן, אויב דא איז שעת הדחק איז מען מקיל. זאגט ער, יעדע דרבנן איז זאכן וואס נאר מתחילה טאר מען עס נישט טון בשבת. יעדע זאך אין די וועלט איז מותר בשעת הדחק. מ'איז נישט די רבנן.

Speaker 2: ניין, שבועות איז נישט סתם א שעת הדחק, ס'דארף זיין מקום מצוה, ס'דארף זיין שטערקערע. למשל ביי עירוב האבן מיר נישט געהאט אפילו א קלענערע לשעת הדחק.

כללו של דבר — פיר קאטעגאריעס פון דרבנן'ס

Speaker 1: בקיצור, די פוינט קלאר איז אז יום כיפור איז דא די אלע קלארים. אבער מ'זעט דא זייער קלאר אז דער רמב"ם האט זייער שטארק געהאלטן די פיר קאטעגאריעס וואס ס'איז דא אין הלכות שבת. ס'איז דא מלאכה, ס'איז דא ווייסט מען נישט שוין מלאכה, ס'איז דא תלפול, ס'איז דא איסור אמירה אדער עשיה לכתחילה. ס'זענען פיר אנדערע קאטעגאריעס, ס'איז נישט די זעלבע. יעדער איינער שרייבט עקסטער.

זאגט דער רמ"א, "**כללו של דבר**", איז די לשון המשנה וואס דו האסט געזאגט, "**אין מה שבת ליום הכפורים בענינים אלו**". ס'איז נישט דא קיין חילוק צווישן שבת און יום כיפור אין די ענינים. ס'איז טייטש אין די ענינים פון מלאכה, מלאכה דאורייתא, מלאכה דרבנן, "**אלא שזה במיתה וזה בכרת**".

אבער ס'איז דא יא א חילוק. ס'איז דא זאכן וואס מ'האט מתיר געווען אין יום כיפור. מיר גייען דיסקאווערן אז ס'איז יא דא עפעס א חילוק, וואס ס'איז עפעס א מדרש פליאה לדעת.

הלכה ב — מותר לקנב את הירק ביום הכיפורים מן המנחה ולמעלה

הקדמה — א שווערע הלכה

Speaker 1: אקע, די קומענדיגע הלכה איז אביסל א שווערע הלכה. סא איך מיינ אז איך גיי עס לערנען אויף איין וועג, אדער דו קענסט זאגן דיין אותיות. איך גיי עס לערנען איין וועג, וואס ס'איז נישט לכל הדעות אז דאס איז דער ריכטיגער פשט אין דעם רמב"ם, אבער אזוי מיינ איך שטימט עס אביסל.

דער רמב"ם גייט אויסרעכענען זאכן וואס שבת טאר מען נישט טון, אבער ס'איז אביסל שווער עס צו זאגן אזוי, ווייל אונז האבן מיר נישט געזען אז מ'זאל עס אסר'ן אין הלכות שבת. אבער זאכן וואס שבת טאר מען נישט טון, ווייל ס'איז דומה צו איינע פון די מלאכות פון אנגרייטן די עסן, צו ס'איז דומה צו טוחן, אדער כדומה. אבער יום כיפור האט מען עס יא מתיר געווען, יום כיפור נאכמיטאג, ווען מ'איז שוין זייער הונגעריג, האבן מיר עס מתיר געווען, ווייל יום כיפור איז דאך אנדערש ווי שבת, אין דעם אז מ'פאסט און מ'איז זייער הונגעריג. ממילא האבן די חכמים יא מקיל געווען, אזוי ווי זיי

המשך הלכה א – מנהג שנער ומערב בענין קניית ירק ביום הכיפורים

און נאך א זאך, **כבר נהגו העם**, זאגט דער רמב"ם, למעשה, דער מנהג ישראל איז, **כבר נהגו העם**, דער פאלק פירט זיך **בשנער ובמערב**, שנער איז בבל, און מערב, וואס איז מערב? מ'האט געטראכט, מען מיינט מאראקא אדער מערב פון בבל? **שלא יעשו אחד מכל אלה ביום הצום**, אז מ'זאל נישט טון די קניית ירק, אגוויים, רמונים ביום הצום, **אלא הרי הוא כשבת לכל**, מ'זאל אנהאלטן אזוי ווי שבת די איסור מיט די סארט זאך.

אין אנדערע ווערטער, לאמיר, דאס גייט צוריק צו וואס מ'האט געזאגט. יום הכיפורים איז כשבת לכל דבר, חוץ פון איין זאך, דער רמב"ם האט נישט געזאגט קלאר אנהייב אז ס'איז א חוץ, אבער דאס איז פון די סוף. חוץ, דא איז דא עפעס א זאך פון קניית ירק, וואס ווען יום כיפור איז שבת זעסטו, דאס איז איין שורה אין די גמרא וואס דער רמב"ם האט גע'פסק'נט אז מ'טאר עס נישט טון, כדי שבת איז פראבלעם. יום כיפור, וויבאלד משום עגמת נפש האבן די חכמים עס מתיר געווען, ממילא אפילו יום כיפור איז שבת האבן זיי עס נישט מתיר געווען ווייל ס'בלייבט צוריק שבת, וואס מ'טאר נישט.

און דער מנהג איז אבער אז מ'גייט צוריק, ניין, איז יום כיפור אזוי ווי שבת, און לכאורה דאס איז אויך די ביאור פון דעם מנהג. דאס הייסט, מ'זאגט פאר מענטשן אז יום כיפור איז אזוי ווי שבת, אבער דאס מעג מען יא, מענטשן ווערן צומישט, האט מען צוריקגעמאכט אז מ'זאל זיך פירן אינגאנצן אזוי ווי שבת, און נישט ווערן צומישט פון זאכן וואס זענען מותר יום כיפור און אסור שבת.

ביסט מסכים?

Speaker 2: זייער גוט, יא.

הערה אויף דעם רמב"ם'ס שטייגער אין הלכות שבת

איך וויל נאר זאגן איין הערה אויף די ימי הקנוב, ווייל דאס איז א וויכטיגע זאך. זיי האבן געלערנט אין הלכות שבת. געווענליך, דער רמב"ם זאגט נישט אויס וואס זאכן זענען, כמעט קיינמאל נישט. ער ברענגט א לשון פון די גמרא, און ער זאגט טייטש, ווייל אין פירוש המשנה טוט ער עס א גאנצע צייט. אבער אין הלכות, און געווענליך אין הלכות שבת בפרט, אין רוב הלכות, דער רמב"ם ברענגט די לשון. איינער ווייסט נישט אז לשון הקודש פון די גמרא איז אן אנדערע פראבלעם, דער רמב"ם פארהאלפט נישט יענע פראבלעם. ס'איז א קשיא פארוואס נישט, אבער דאס איז די ריאליטי.

דא איז... דא איז... איך האב געשריבן א ספר. איך הער, מעיבי. דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'זאל לערנען פירוש המשניות פאר מ'לערנט רמב"ם מיט די הקדמה, רייט? ער זאגט אז מ'זאל לערנען מחומש און רמב"ם. סאו לויט דעם דארף מען נאך לערנען פירוש המשניות, צריך עיון.

דא ברענגט ער די לשון, דאס הייסט, די צווייטע זאך וואס ער טוט אסאך מאל, דער רמב"ם, דאס איז איין זאך וואס דער רמב"ם טוט אסאך מאל. די צווייטע זאך וואס דער רמב"ם טוט אסאך מאל, איז ער שרייבט שוין איבער די לשון אויף א לשון וואס איז מער מובן. ער ברענגט א לשון, אנשטאט פון זאגן, איך געדענק נישט א דוגמא דאס אויטאמאטיק, אבער אסאך מאל ברענגט ער א לשון וואס איז מער פשוט, אנשטאט פון עפעס א שווערע לשון פון די גמרא, ער זאגט שוין וואס עס מיינט.

דא טוט ער נישט אזוי. ער ברענגט די לשון הגמרא, נישט א משנה, **"מותר לקנוב ירק"**, און ער דארף נאך צולייגן א הסבר וואס דאס איז קנוב, אז מ'זאל פארשטיין וואס מ'מעג טון. ער וואלט געקענט זיין געדולדיג, "מותר להסיר העלים המיובשות וכו' ויתקן אוכל", אזוי וואלט ער געקענט טון.

די שוועריגקייט מיט קניית ירק

סאו, ווייסט נישט פארוואס? די ריזען איז ווייל דא איז דא אפשר א שוועריגקייט, און די מפרשים שוין פאר די רמב"ם דערפון, אנדערע האבן זיך געמוטשעט וועגן די פראבלעם. וויאזוי קען זיין, אויב ס'איז אן איסור דאורייתא, קען דאך נישט זיין אז ס'איז מותר יום כיפור. אויב ס'איז אן איסור דרבנן, אפשר זאל דאס זיין מותר שבת אויכעט, על ידי סמוך לאכילה.

האסט אמאל געהערט אז שבת טאר מען נישט פוצל זיין א גוזם? ס'איז א שאלה פון בורר, אין הכי נמי, מ'טאר נישט, דרך ארגן מ'טאר נישט שבת, נאר ס'איז מותר לאכילה.

Speaker 2: איך האב געהאט קלאר אז מען מעג מ'פוצץ זיין א גוזם.

ביי איסור טלטול איז געשטאנען אז מען מעג מ'פוצץ זיין א גוזם מיט די כלים. אבער תירוצ, מען מעג עס אבער נאר טון לצורך אכילה. מען טאר נישט טון להלכות פורר, מען טאר נישט טון להניח.

דיון: דער ענין פון "לא ניה" ביום כיפור

איך וואלט געטראכט אזא פשוט'ע זאך, אז יום כיפור נאכמיטאג...

Speaker 2: ניין, ס'איז נישט.

דאס איז די נקודה. אויב ס'איז אינדערפרי איז עס פאר ביינאכט. אויב ס'איז נאכמיטאג, הייסט עס שוין סמוך לאכילה. וועגן דעם מעג מען.

Speaker 2: זאג אזוי, זאג שבת, איז דארף מען נישט כאילו... ס'איז אייביג, מ'קען עס א גאנצע צייט עסן.

לא ניה ממש, מ'מאכט א גרויסע מארג אויף וועקצורייגן, איז א פראבלעם. אבער סתם מעג מען קראכן. אבער יום כיפור מעג מען נאר ווען ס'איז שוין סמוך, ווייל אזוי הייסט עס אזוי ווי לא ניה.

Speaker 2: אקעי, אזוי וואלט איר געטראכט. אבער ס'שטימט נישט לויט יענע פארוואס אויב יום כיפור איז פאר אלע שבת זאל זיין אסור.

אקעי, ס'קען זיין אז שבת איז געבליבן מיט די רעגולערע איסור. מ'האט עס מתיר געווען מיט יום כיפורים, און שבת איז געבליבן מיט זיין איסור.

Speaker 2: איך האב אבער מיט א שבת אויך.

מיט א שבת, איך האב נאר דא אן ענין פון וויאזוי מ'זאגט דא לא ניה. נאר וואס וואלט איך געזאגט? געווענליך טאר מען נישט אויף מוצאי שבת, אפילו אויב ס'איז מיוחד, אפילו אויב ס'איז ענגונג נאנט, ווייל מ'איז נישט מכין פון שבת אויף מוצאי שבת.

Speaker 2: וואס איז די נושא פון הכנה אזוי?

יום כיפור, משום עגמת נפש האבן דאס מתיר געווען. אויב ס'איז שבת, וויל מען נאך אלץ נישט... ס'איז נישט אזוי קלאר.

בקיצור, because of this, און... איך שול יעצט, because of this, דאס וואס דער רמב"ם לייגט צו מארקן איבער צו זאגן קלאר, whatever exactly, די דיטיילס פון וואס ער מיינט איז, אבער מ'רעדט נישט פון קיין תוכחה. ממש, נישט פון קיין בורר ממש, עפעס צוגרייטן די רעריג, און ער זאל פארשטיין אז דאס איז... ער זאגט נישט קיינמאל שבת אז ס'איז אסור, איך ווייס נישט וויאזוי זיי קענען וויסן אז מ'טאר נישט שבת, אבער אפשר וועגן אזוי ווי איך זאג, א שבת, אויב ס'איז א מחלוקת אכילה מעג מען, אבער טאמער נישט איז עס נישט געווען. אויב יום כיפור האט מען ספעציעל מתיר געווען אז נישט עפעס איז שבת.

דאס זאג איך נאר צו מסביר זיין פארוואס דער רמב"ם דארף דאס זאגן, כדי צו זאגן אז מ'רעדט נישט דא פון כניסה דאורייתא, אדער אפילו אפשר נישט פון קיין ממש עשר דרבנן, ס'קען זיין ס'איז אפילו ווייניגער פון דעם. אבער ס'איז שווער אביסל פארשטיין, ווייל אויב אזוי, פארוואס דער עס האט שוין זיך געפירט אפילו דאס צו אסר'ן, איז שוין נגזים אביסל.

Speaker 2: יא, די סוגיא איז אביסל מער קאמפליצירט, ווייל אין די גמרא זעט אויס ווי א חלק פון די זאך וואס מ'זארגט זיך איז ווען מ'וועט קומען צו עסן. דער חילוק צווישן מן המנחה למעלה און נאכדעם איז וועגן מ'וועט קומען צו עסן. סאו ס'ווערט עפעס שווער, און אויך משום עגמת נפש איז דא עפעס א שיט אז מ'זאל עס טון משום עגמת נפש כדי מ'זאל מער פילן די טענות.

את נפשתיכם". האט דער רמב"ם געטייטשט, ער ברענגט דעם לשון פון ספר המצות, האט דער רמב"ם געטייטשט אז די שבתון גייט אויך אויף די "ועניתם", זאלן זיך שובת זיין פון אלעס, פון מלאכות און פון אכילות.

אבער דא ברענגט ער נישט יענער פסוק בכלל, ער ברענגט די פסוק מאחרי. אבער ס'איז טאקע אינטערעסאנט, "ושבת שבתון" און "ועניתם".

אה, דא שטייט א תענית. דאס איז אן אנדערע פסוק, און פון וואו ווייסט אונז אז די "תענו את נפשתיכם" מיינט נישט עסן? ס'קען דאך זיין נאך מיני וועגן פון זיך פייניגן.

"מפי השמועה למדו" – דער מקור פון עינוי הנפש

"מפי השמועה למדו", חכמים האבן געלערנט הלכה למשה מסיני, **"שעינוי שהוא לנפש זה הצום"**, אז ענוי וואס איז לנפש, דאס איז די צום דוקא. דאס איז זייער רמז כביכול, אז וועלכע סארט עינוי? אן עינוי וואס איז פאר נפש. נפש מיינט עסן, אזוי האבן זיי פארשטאנען. איך ווייס נישט וויאזוי זיי האבן פארשטאנען די שפילונג, ענין שיש בו איבוד נפש, ער ברענגט די לשונות. בקיצור, נפש, חיות הנפש, איז אן ענין אויף יענץ.

הגם ס'שטייט נישט דאס, ס'שטייט נישט עינוי של נפש, ס'שטייט **"ועניתם את נפשתיכם"**, זאלט איך אליינס פייניגן, זאלט פייניגן דיין נפש. האבן זיי אבער מפי השמועה צוגעלייגט אז ס'איז ווי א טייטש אדער א רמז אזא סארט נפשיות'דיגע עינוי, און דאס האבן זיי פארשטאנען אז דאס איז נישט צו עסן.

ממילא, **וכל הצם בו**, יא? אפשר איז געווען אנדערע, א קראי קען זיך דינגען, ער קען זאגן אז "ועניתם את נפשתיכם" מיינט שטיין אויף איין פוס, איך ווייס נישט, ער מיינט זיך פאטשן אזוי ווי אנדערע טוען, וואטעווער, מ'קען אויסטראכטן אנדערע טייטשן.

אבער, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **וכל הצם בו**, איינער וואס פאסט אין דעם טאג, **קיים מצות עשה**, אזויווי ער האט געזאגט תענית נשמה זכות, איז א לשון עשה. **וכל האוכל ושותה בו, ביטל מצות עשה**, אויב איינער עסט יא אדער טרינקט אום יום כיפור, האט ער מבטל געווען די מצות עשה פון תענית, **ועבר על לא תעשה**, ער איז אויך עובר אויף א לא תעשה, **שנאמר "כי כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה"**.

כרת און לאו אויף אכילה ושתיה

מען זאל זיך פאטשן אזוי ווי אנדערע טוען. וואטעווער, מען קען אויסטראכטן אנדערע טייטשן. אבער, אזוי זאגט דער רמב"ם ווייטער:

"וכל הצם בו קיים מצות עשה" — איינער וואס פאסט אין דעם טאג, **"קיים מצות עשה"**, אזויווי געזאגט **"תענו את נפשתיכם"** איז א לשון עשה.

"וכל האוכל ושותה בו ביטל מצות עשה" — אויב איינער עסט יא אדער טרינקט אין יום כיפור, האט ער מבטל געווען די מצות עשה פון תענית, **"ועבר על לא תעשה"**, ווייל ס'איז דא אויך א לא תעשה, **"שנאמר 'כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה'"**.

ס'שטייט נישט די לשון "לא תאכלו" און נאכדעם "ונכרתה", נאר ס'שטייט בסך הכל "ונכרתה". אבער זאגט דער רמב"ם, אז איינמאל ס'שטייט אן איסור כרת, אויטאמאטיש איז עס א לאו. **"מאחר שהעניש הכתוב כרת למי שלא יתענה"** — ווייל די תורה זאגט גלייך די עונש פון כרת, **"למדנו שאנו מוזהרין בו על אכילה ושתיה"**, אז מיר זענען מוזהר אין דעם, אז ס'איז דא אויף דעם א לא תעשה.

ער זאגט דאך, ס'דארף נישט שטיין די ווארט "לא תעשה כך וכך" אויף צו זיין א לא תעשה. אויב ס'שטייט אויף עפעס אז ס'איז כרת, איז אויטאמאטיש אז ס'איז דא דא א לא תעשה. ס'דארף נישט ארויסשטיין די לא תעשה צו זיין א לא תעשה. ס'איז אינטערעסאנט.

דיסקוסיע: איז דער רמב"ם קאנסיסטענט מיט דעם כלל?

Speaker 1

אזוי איז דא וועגן דעם חקירות. ס'איז אמת, ס'איז נישט קלאר אין למדנות אין די גמרא אז יעדע מאל וואס ס'שטייט אן עונש איז שוין גענוג און

יא, איינע פון די ראשונים. סאו ס'איז א גמרא וואס איז דא דארטן פארשידענע שיטות ראשונים אפצולערנען.

Speaker 2: יא, דאס איז א קליינע גמרא. אזוי ווי די גמרא זאגט מ'זאל לאזן וואקסן גר"א איז משום עגמת נפש. כדי מ'זאל... ס'איז שווער, יא. אבער אזוי זאגט איינער?

יא, איך מיינ, איך מיינ, פאני פשט. איך זאג יענע גמרא האט פארשידענע וועגן וויאזוי עס טוט צו לערנען, אבער אונז האבן עס געלערנט אזוי אז מען קען עס אפערנען די גלאטע וועגן פון די רמב"ם. איך וויל נאר זאגן וואס די רמב"ם זאגט, אבער אויך די ריסען פארוואס די רמב"ם איז נישט געהערט מסביר, ווייל ס'איז עניוועי די מנהג איז נישט צו טון, און אזוי שטייט אויך אין שלחן ערוך אז די מנהג איז נישט צו טון, סאו ס'איז נישט נוגע, ווייל מען טוט עס עניוועי נישט, סאו ס'איז נאך נישט נוגע.

דיון: פראקטישע שאלות וועגן קניבת ירק

Speaker 2: אויך למשל פאר קינדער אדער מענטשן וואס מעגן יא עסן, וועט דאך אויך נישט זיין די פראבלעם אזוי שטארק מיט לא ניה. מ'לייגט דא א גאנצע צייט מיט ד... ווער זאגט אז מ'האט בכלל געזאגט אז יום כיפור דארף מען אייביג מער חושש זיין ווייל ס'איז אייביג מער לא ניה'דיג?

איך ווייס נישט, ער האט דאך קינדער אינדערהיים.

Speaker 2: פאר קינדער?

מ'רעדט דאך נישט יעצט פון דעם, מ'רעדט דאך יעצט פאר די טאטעס.

Speaker 2: ניין, ס'זעט אויס ווי מ'האט אינגאנצן גע'אסר'ט ווייל יום כיפור איז מער לא ניה.

ניין, ניין, ס'איז נישט פארוואס דאס דער ענין. איך זאג, נו, פשוט, א פראקטישע זאך. מ'רעדט דאך פון דעם וואס זיי מאכן פאר מציאמטע, פאר'ן אויספארס.

איך געדענק אז דער בעלזער רב פלעגט בעטן דעם גבאי אלעמאל פאר נעילה ער זאל ארויסנעמען די מילך פון די פריזש, ווייל ער האט געוואלט ס'זאל נישט זיין צו קאלט ווען ער טרינקט זיין קאווע אין מוצאי יום טוב. און ער האט געזאגט אז מיט דעם איז ער יוצא די ענין פון כנוס יום טוב.

Speaker 2: ס'איז נישט קיין שום איסור אפשר, האט ער נישט אויך א שטיקל הכנה?

ניין, אויף איסורים אדער חשש איסורים ממש. דא, אויף סתם אויף ארויסנעמען, אין אלע שולן גרייט מען שוין צו די אויספאסטן. הגם ס'איז א שאלה פון הכנה, זעט אויס אז ס'גייט אויף די היתר, אויף א זאך וואס איז נאר א נושא פון הכנה, יום כיפור מעג מען. אזוי וואלט אויסגעזען.

זייער גוט.

הלכה ד – מצות עשה פון עינוי ביום כיפור

אקעי, זאגט דער רמב"ם ווייטער, יעצט גייען מיר אונז רעדן וועגן די זאך וואס איז מיוחד פאר יום כיפור. עד כאן האבן מיר געלערנט וועגן שביית ווי יום כיפור איז ענליך צו שבת. יעצט גייען מיר אונז לערנען ווי יום כיפור איז אייגנארטיג.

"מצות עשה אחרת יש ביום הכפורים", ס'איז דא נאך א מצות עשה, אבער דער רמב"ם געבט אויך דעם טיטל שביית, שובת זיין. שובת זיין פון וואס? זיך צו שטערן פון אכילה ושתיה.

פון דעם איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם געבט דעם נאמען, ווייל די תורה זאגט "תענו", אבער דער רמב"ם וויל נאך אליץ, ער האט ליב די לשון שביית. אזוי ווי דער רמב"ם זאגט "שובת מעבירה", דער רמב"ם האט נישט גענוצט שביית נאר אויף אזוי ווי מ'רופט עס שבת, מיר רוען פון מלאכות.

יא, ס'זעט אויס אז דער רמב"ם האט געטייטשט דעם פסוק אין פרשת אמור וואס ער ברענגט דא, נישט דעם פסוק אין אחרי וואס ער ברענגט, אבער דעם פסוק אין פרשת אמור וואס שטייט **"שבת שבתון הוא לכם ועניתם**

Speaker 1:

אזוי גייט שוין. לאמיר זען ווען איך האב געזאגט, אבער ער זאגט בשעת דרבנן. לאמיר רעדן אין די לעכטע שטיקל, און לאמיר טראגן צו פארשטיין.

ואין חייבים כרת או קרבן, דאס וואס ער האט געזאגט אז נתייב כרת או קרבן, **דאס איז על אכילה ושתיה בלבד**. אבל אבער אויף די אנדערע ענינים, **רחץ סך נעל או בעל**. איז נישט דא קיין כרת אדער קיין קרבן, נאר **מכין אותו מכת מרדות**. ער באקומט מכת מרדות.

Speaker 2:

סא ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ביי ביידע איז געשטאנען א למדה מפי השמועה. אויף דאס אז "ועניתם" מיינט אכילה ושתיה, האט ער געזאגט למדה מפי השמועה פריער.

Speaker 1:

רייט, למדה מפי השמועה מיינט אלעמאל אז די חכמים איז מסביר אז דער פסוק מיינט דאס. סא, דער מפי השמועה קען מאכן א זאך פאר א דאורייתא, אדער קען עס מאכן א זאך פאר א דרבנן?

Speaker 2:

ניין, נישט דא קיין גאנצע רמב"ם א מפי השמועה וואס מאכט א דרבנן, וואס איך ווייס. מפי השמ"ע איז אלעמאל דאורייתא. איך ווייס נישט פארוואס ער ברענגט א פסוק, ער ברענגט א פסוק **שנאמר "שבתון"**, וויאזוי קען זיין? א פסוק אלעמאל, כמעט אלעמאל, איז א דאורייתא. און ס'שטייט אז ס'איז דא א מצות עשה, שביית.

דאס האבן מיר געלערנט אז ס'איז דא צוויי מצוות אין די נושא פון עינוי יום כיפור. ס'איז דא א מצוה שביית, אויף די מצוה איז כלול אלע ענינים. נאכדעם איז דא א לא תעשה, און אויף די לא תעשה באקומט מען כרת. איך געדענק, אויף מבטל זיין מצות עשה באקומט מען נישט קיין כרת, נאר אויף טון א לא תעשה. דאס הייסט, ס'שטייט נישט די לא תעשה, אבער פון דעם וואס ס'שטייט "ונכרתה", אויף דעמאלטס שטייט **"כל הנפש אשר לא תעונה"**. יענץ שטייט נאר אויף די עינוי נפש, וואס דאס מיינט אכילה ושתיה. מפי השמועה שטייט עס, ס'שטייט נישט אין פסוק אז ס'מיינט אכילה ושתיה, אבער די חכמים זאגן אז ס'מיינט אכילה ושתיה. ממילא אויף די עינוי נפש באקומט מען כרת.

איז דא א מצות עשה? א מצות עשה באקומט מען נישט קיין כרת, אבער וואס עס איז אומרים אז מען באקומט יא א מכת מרדות. אפשר יעדע ביטול מצות עשה קומט מכת מרדות? איך ווייס נישט. די מכת מרדות געווענליך איז אויף דרבנן, אבער ערגעץ האט דער רמב"ם מחליט געווען אז אויף דעם באקומט מען מכת מרדות. איך ווייס נישט פארוואס.

Speaker 1:

דאס איז פשוט פשט פון רמב"ם, דו וואלטסט געקענט זאגן אזוי אביסל קלארער, אזוי ווי דו זאגסט עס, און זאגן אז ס'איז דא א לאו, און די לאו איז קלאר אכילה ושתיה, און די עשה איז דאך די אנדערע זאך. ער זאגט דאס קלאר, **לשבות מאכילה ושתיה, שנאמר "ועניתם"**. ער הייבט אן מיט די מצות עשה, און ער זאגט, **"וכל האוכל הישראל בעבר הראשית"**. דאס איז די זעלבע מצות עשה, וואס הייסט דאס? דאס איז נישט די זעלבע מצות עשה. די מצות עשה זאגט די **"ועניתם"**. ס'איז נאך א דריטע פסוק, איך הער.

ס'איז על כל פנים גאנץ שווער צו לערנען אין רמב"ם אז ער מיינט צו זאגן אז ס'איז א דרבנן. ס'איז דא וואס לערנען אז ס'איז דא אנדערע ראשונים וואס לערנען קלאר אז ס'איז א דרבנן, אבער די רמב"ם איז עס א ספק. אבער ס'איז גערעכט אז ער זאגט "מכות מרדות", וואס איז געווענליך אויף דרבנן. סא, אנחנו לא יודעים. אויך שפעטער וועלן מיר זען, ס'זעט אויס ווי מ'איז אביסל מער מקיל מיט רחיצה ווי מיט די אנדערע זאכן. ס'איז דא, ווייל ס'איז אן עשה. ס'איז שווער צו זאגן וועגן דעם.

פאראלעל צו שביית שבת

מ'דארף נישט זוכן אויך א לאו. אסאך מאל דארף מען זוכן. און דא אויכעט, ס'קען זיין אז די גמרא איז משמע אז ס'איז מער קאמפליצירט. ס'איז דא א גזירה שוה, אז אזוי ווי אויף אכילה איז דא א לאו און אן איסור, אזוי אויך אויף מלאכה איז דא א לאו מיט אן עונש. אזוי ברענגט דער לחם משנה פון די גמרא, און ער זאגט אז דער רמב"ם מיינט דאס.

אבער בקיצור, ס'איז נישט קיין קשיא, ווייל דער רמב"ם באופן כללי פירט זיך נישט דווקא צו גיין מיט די כללים פון דרשות. דער רמב"ם ברענגט א פסוק, על פי שכל מאכט יא סענס צו גיין, אז אויב ס'איז דא א כרת, איז אוודאי דא א לאו. ער טוט עס לאו דווקא אין די גמרא'ס חשבונות.

Speaker 2:

איז דער רמב"ם קאנסיסטענט מיט דעם אז ווען ס'איז דא א כרת, זוכט ער נישט אן אנדערע לאו?

Speaker 1:

דער רמב"ם איז זיכער קאנסיסטענט מיט דעם וואס ווען ער ברענגט פסוקים, ברענגט ער אסאך מאל א פירוש קרוב לפשט, לאו דווקא פונקט וואס די גמרא לערנט עס אויס. איך מיינ גראדע איך געדענק אז ס'איז געווען אנדערע פלעצער וואס דער רמב"ם טוט אזוי, ער ברענגט וועגן די עונש פאר די לאו, באט איך געדענק נישט אויף די מיוט.

שווג — קרבן חטאת

זאגט דער רמב"ם ווייטער: **וכל האוכל או השותה בו בשוגג**, מ'האט שוין געזאגט די כרת, און אויב טוט מען בשוגג, מ'עסט אדער טרינקט יום כיפור בשוגג, **חייב קרבן חטאת קבועה**.

זאגט ער, דאס איז אכילה ושתיה. אבער אונז געדענקען אז ס'איז דא פינף מיני ענינים. די אכילה ושתיה האט מען אויסגערעכנט צוויי. וואס איז מיט די אנדערע דריי?

די אנדערע פיר ענינים — רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, תשיש

זאגט דער רמב"ם אזוי: **וכן למדו מפי השמועה**, אויך האבן חכמים געלערנט... ער זאגט דאך, וכן. ער האט יעצט געזאגט אז מפי השמועה האבן זיי געזאגט אז עינוי איז טייטש צום. **וכן למדו מפי השמועה, שאסור לרחוץ בו** — מען טאר נישט טון נאך הנאת הגוף, מען טאר נישט טון אזוי, זיך וואשן, **או לסוך**, זיך שמירן, **או לנעול את הסנדל**, אנטון די שיד, **או לבוא על אשתו**, באהל זיין. די נאך פיר זאכן.

זאגט דער רמב"ם, **ומצוה לשבות מכל אלו כדרך ששבות מאכילה ושתיה**. מ'דארף זיך אפהאלטן פון טון די זאכן, מ'דארף שובת זיין פון די אלע הנאות וואס ער האט אויסגערעכנט, אזוי ווי מ'איז שובת מאכילה ושתיה, **שנאמר שבת שבתון**. שבת לענין מלאכה. דא זאגט ער זייער קלאר, **שבת לענין מלאכה ושבתון**, שובת זיין, אויסער פון מלאכה זאל מען שובת זיין **לענינים אלו**.

דער רמב"ם לערנט אז, אזוי איז משמע דא פון די לשון, אז אכילה ושתיה לערנט מען פון **תענו את נפשותיכם**, און די פיר אנדערע ענינים לערנט מען פון **שבתון**. אזוי, נישט אז אלעס איז שבתון, הגם די הלכה שביית עשה זאגט ער אז אכילה ושתיה איז אויך א שביית, אבער דא האט ער געברענגט אויף אכילה ושתיה א פסוק **תענו**, און אויף די אנדערע פיר ענינים זאגט ער **שבתון** לענין די פיר זאכן.

דיסקוסיע: דאורייתא אדער דרבנן?

Speaker 1:

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די זאכן איז על דרבנן, קלאר, ווייל ער זאגט אזוי אויף די עונש.

Speaker 2:

ניין, ס'איז נישט קלאר. ס'איז זייער נישט קלאר. למדו מפי השמועה איז אלעמאל טייטש הלכה למשה מסיני, אבער ער זאגט אז מ'באקומט נאר מכת מרדות.

Speaker 2

אפשר איז עס אויך מער אזא ווי אן עשה פון שבות פון שבת. ס'זעט אויס זייער ענליך צווישן שבת. געדענקסט, איך זאג אז ס'איז פאני אז דער רמב"ם זאגט א פסוק און מכות מרדות. איך האב געזאגט אז ס'איז נישט דא קיין איין מאל וואס ס'איז דא א פסוק אין דרבנן, אבער יא, דא, רייט? שבות פון שבת איז דאס אויך א פאני זאך. דער רמב"ם אין אנהייב הלכות שבת פרק, איך געדענק נישט וואו, הלכות שבת פרק כ"א, איז געשטאנען **"נאמר בתורה 'תשבות' אפילו מדברים שאינן מלאכה"**, און דאס איז זיכער דרבנן, ווייל ער רעדט שביתות וואס זענען דרבנן וואס מ'קומט אויף זיי מכות מרדות. ס'איז זייער אן ענליכע סטרוקטור צו דא, וואס ס'איז דא **"שבתון"**, און אפשר איז עס מדרבנן אויב מ'איז מדייק אין מכות מרדות, און פארשטייט מען פארשטייט עס.

קשיא: פארוואס איז דא א חילוק צווישן עינוי נפש און די אנדערע עינויים?

Speaker 1

איך טראכט נאך א סיבה פארוואס ס'איז שווער צו זאגן אז די אנדערע עינויים איז אויך א דאורייתא, ווייל ער זאגט פריער אזוי: **"וענייתם את נפשתיכם"**, זאגן חכמים אז ס'מיינט עינוי הנפש וואס איז עסן. אבער איינמאל מ'זעט ביי די מצוות עשה אז מפי השמועה איז עס אלע הנאות פון די גוף, פארוואס זאל נאך זיין א חילוק? פארוואס זאל זיין... וואס איז די פראבלעם? נאכמאל, **"שבת שבתון"**, און מיר ווייסן אונז שובת זיין פון די זאכן. ס'האט גארנישט צוטון מיט די ווארט **"וענייתם את נפשתיכם"** **"וענייתם את נפשתיכם"** מיינט נאר עסן און טרינקען, און **"שבת שבתון"** שובת זיין פון וואס? שובת זיין פון וואס? ס'האט גארנישט צוטון מיט עינוי הגוף? שווער צו זאגן אזוי. וואס איז דאך נאר זאכן וואס איז א הנאה פאר די גוף אדער א עינוי פאר די גוף? דאס זענען די זאכן וואס די חכמים האבן גערעכנט מפי השמועה. אויב ס'איז מדרבנן קען מען הערן, אבער אויב ס'איז מדאורייתא איז זייער אינטערעסאנט, ווייל מדאורייתא איז דא א פסוק **"וענייתם את נפשתיכם"**, און נאכדעם איז דא זאכן וואס מ'טאר נאר נישט טון אלס א מצוות עשה, און זיי זענען זייער נאנטע קאזינס, זיי זענען אלע יא מהנה זיין אדער נישט מהנה זיין די גוף. אבער פארוואס איז דאס נישט שטארקער, מיינט נאר עסן און טרינקען? ס'איז זייער שווער צו פארשטיין. אבער אזוי זאגט דער רמב"ם קלאר.

Speaker 2

ניין, ס'איז נישט מדרבנן, ס'איז נישט קיין פראבלעם. ניין, ס'איז זיכער מדאורייתא. דאס הייסט, זיכער, מפי השמועה זאגט מען שוין אויף זאכן וואס זענען דרבנן, ס'מאכט נישט קיין סענס.

מעגליכקייט: עשה אן עונש כרת

Speaker 1

און ס'איז דא נאך זאכן אזוי, זיי האבן געטראפן, למשל מחמר, זיי האבן געהאט די זעלבע קאנפיוזשן. אבער ס'איז דא זאכן אין די וועלט וואס זענען איסור עשה, אזוי ווי מחמר, דער רמב"ם זאגט קלאר אז ס'איז דא אן איסור עשה, אבער ס'קומט נישט אויף דעם קיין עונש, רייט? מדאורייתא, אפשר מדרבנן האט מען געגעבן מלקות, מכת מרדות. אבער ס'איז דא אזא זאך אין די תורה אז צוויי פרטים אין איין מצוה, אזוי ווי באופן כללי, וואס איינס איז איסור כרת, מ'טוט עס, און איינס איז נאר אזוי ווי א חיוב עשה. ס'איז דא אזא זאך, ס'איז נישט... טאקע מיט די אלע פון די זאכן, בכלל מיט טאקע אויך איז די עולם געווארן צעמישט פון לשון הרמב"ם, אבער איך זע אז ס'איז א קאנסיסטענט זאך, אפשר ביי די רמב"ם איז געווען נארמאל אז ס'איז דא אזא זאך, דאס איז עשה, און דאס איז... וויאזוי הייסט עס?

רמב"ם'ס פירוש המשנה אויף יומא

דער רמב"ם, ער ברענגט די לשון פירוש המשנה אין יומא, אז ער זאגט אז ווייל ס'שטייט אסור, לערנט ער אז מ'קומט מכת מרדות, אבער די גאנצע זאך איז בקבלה. קבלה מיינט די זעלבע זאך מפי השמועה, אז די גמרא רעדט יאנס טאקע רמזים אז עינוי מיינט דאס, עינוי מיינט יענץ. דער רמב"ם זאגט

אז דאס איז אלעס נאר רמזים. די גמרא רמזים וואס מאכט עס, אבער ס'איז קבלה. קבלה, די אלע זאכן טאר מען נישט, און אויך א קבלה אז ענוי נפש מיינט דוקא אכילה ושתיה. דאס איז אלעס די זעלבע לשון ווי דא בעצם.

Speaker 2

אבער מ'זאגט נישט לפי השמועה. קבלה. בבא קבלה. און ועיקר איסורים קבלה מיינט מדברי קבלה, אזוי ווי מדרבנן.

Speaker 1

ניין, מדרבנן. אזוי ווי דברי תורה ומדברי קבלה לא יתברך.

Speaker 2

ניין, דברי קבלה, עיקר איסורים קבלה.

Speaker 1

ניין, קבלה מיינט אז ס'איז נישט קיין דאורייתא.

Speaker 2

ניין, קבלה מיינט נישט אז ס'איז נישט דאורייתא, קבלה מיינט אז ס'איז יא דאורייתא. קבלה מיינט אז מ'האט מקבל געווען פון משה רבינו אז ווען ס'שטייט שביתה און עינוי, מיינט שביתה. אזוי שטייט אין רמב"ם דא, און די פירוש המשנה מאכט נישט די חילוק פון שביתה און עינוי. אבער גלייך נאכדעם, דארטן אויף די מכת מרדות. מכת מרדות האט די רמב"ם געלערנט. **וזה עניין אומרו עתיד**, דאס איז געווען זיין ראייה. שטייט אין די משנה אין יום הכפורים עתיד, האט ער געטייטשט עתיד.

המשך: סטאטוס העינויים – דאורייתא אדער דרבנן?

קבלה מיינט דאורייתא, נישט דרבנן

Speaker 1

אזוי ווי דברי תורה און דברי קבלה לאורך? ניין, דברי קבלה איז קבלה. ניין, קבלה מיינט אז ס'איז נישט קיין דאורייתא. ניין, קבלה מיינט נישט אז ס'איז נישט דאורייתא. קבלה מיינט אז ס'איז יא דאורייתא. קבלה מיינט אז מ'האט מקבל געווען פון משה רבינו אז ווען ס'שטייט "שביתה" און "עינוי", מיינט שביתה.

דער רמב"ם אין פירוש המשניות – "אסור" מיינט מכת מרדות

אזוי שטייט אין רמב"ם דא, און אין פירוש המשניות מאכט ער נישט די חילוק פון שביתה און עינוי. אבער ער זאגט גלייך נאך דעם דארטן אויף די מכת מרדות. די מכת מרדות האט דער רמב"ם געלערנט **"וזה ענין אמרו אסור"** – דאס איז געווען זייער זייער... שטייט אין די משנה אין יומא כפורים "אסור", האט ער געטייטשט, אסור מדרבנן? נישט אסור מדרבנן. אסור, דאס הייסט, ווען ס'וואלט געשטאנען סתם "אין" אדער עפעס אזוי, האט ער נישט געזאגט אז מ'באקומט מכת מרדות. איך ווייס נישט אויף יעדער דרבנן, יעדער... פיין, ס'איז אן איסור עשה, נישט יעדער איסור עשה איז דא מכת מרדות. אבער דא, וויבאלד ס'שטייט "אסור", האט ער מחליט געווען אז ס'מיינט אז מ'באקומט מכת מרדות. אפשר איז אזוי משמע אין די גמרא אז מ'איז לוקה, אבער דער רמב"ם לערנט אז ס'מיינט מכת מרדות.

דער רמב"ם האט נישט קיין פראבלעם מיט צוויי מדרגות עינויים

על כל פנים, זעט מען אויס אז דער רמב"ם האט נישט געהאט קיין פראבלעם אז ס'זאל זיין אן איסור עשה אויף א חלק, און אויף אנדערע... אדער לאמיר זאגן אסאך מער פשוט. וואס אונז ווייסן אונז אזוי ווי א מסורה, קבלה, לכל הפחות צו אונז, איז אז ס'איז דא צוויי סארט עינויים. ס'איז דא עינויים וואס זענען זייער חמור, אכילה ושתיה, וואס אויף זיי באקומט מען כרת. לאמיר זאגן די עונש, איך ווייס נישט, ער באקומט אן עונש. און ס'איז דא עינויים וואס זענען ווייניגער חמור, ער באקומט נישט אויף זיי קיין כרת. אפשר מדרבנן באקומט מען אן עונש, אבער דאס איז די קבלה.

וויאזוי שטימט עס מיט די פסוקים? רמזים און מסורה

יעצט, וויאזוי ס'שטימט מיט די פסוקים? איז דער רמב"ם זאגט אז אין די גמרא שטייט טאקע רמזים, אבער ס'איז נאר רמזים. און דא זעט אויס דער

אייבערשטער אזוי ווי א מענטש וואס ארבעט, ביינאכט ארבעט ער נישט. סא, ער איז נאך נישט געווען קיין שביית.

Speaker 2: יא, לויט מיינ...

Speaker 1: ניין, איך זאג אז זייער גוט, אויב ביינאכט איז נישט קיין זמן עבודה עניוועיס, איז ממילא דער אייבערשטער... אבער אויב יעצט הייבט זיך אן 24 hours פון שביית, הייבט זיך שוין אן ערב יום כיפור, יום השישי, און ביי זיבן טאג האט ער גארנישט געפינט. געווענליך די נאכט איז א הכנה פאר די נעקסטע צופרי ארבעטן, און די נאכט איז שוין א חלק פון די לאנגע שביית.

Speaker 2: קען זיין, אבער איך זאג, ס'איז נישט כשם...

Speaker 1: ס'מיינט צו זאגן ווי יעדער איינער ווייסט, אבער פון מיר ווייסט יעדער איז נישט אינגאנצן קלאר. אבער זאגן כשם, אזוי ווי יעדער פארשטייט אז לגבי הלכה איז נישט קיין חילוק, ווייל יעדער ווייסט אז יום כיפור און שבת מיינט 24 hours.

דער חידוש: עינוי איז אויך ביינאכט, כאטש עס איז נישט ניכר

אויף מלאכה פארשטייט יעדער איינער, אויף עינוי וואלט א מענטש געטראכט אז דו ביסט דאך עניוועיז זייט, די עינוי איז נישט ניכר. ווען א מענטש וועקט זיך אויף צופרי און ער עסט נישט, איז ער א הונגעריגע טאג. דער מענטש האט דאך דזשאדזש געענדיגן עסן עתידה און הפסקות, סא? די שאלה איז ווען מ'דארף ענדיגן עס איז דא הפסקות. אפשר קען עס ענדיגן ווען ס'איז שוין ווערד ביינאכט. דאס איז דער חידוש. כך שבישיל עינוי בין בעין ולילה מיינט אז מ'דארף ענדיגן... איך זאג, דאך עניוועיז נישט ועניתם, ס'איז דאך עניוועיז נישט דא קיין פיין. סא ס'איז נישט קיין חילוק.

Speaker 2: דאס קען מען זאגן אויך ביי אכילה. איך זאג, פארדעם דארף... דא שטייט א הלכה אז איינפאסטן דארף מען פאר די שקילה. למשל, מארגן נשבתו בתמוז, דו פאסט טאקע נישט פון ביינאכט, רייט? ס'איז דא אזא זאך ביי א תענית...

Speaker 1: יא, יא. רייט, אבער זעהסט אז ס'מאכט סענס אז ס'איז אזא זאך א תענית וואס מ'עסט אוכל ושותה כל הלילה, מ'מעג עסן ביז די עלות, רייט?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: סא, אויף פון קופע... דאס מאכט נאך סענס, ווייל דער עינוי הנפש איז נישט ניכר. אבער ס'איז נישט ניכר, מ'האט געמעגט עסן ביינאכט.

Speaker 2: ניין, איך זאג, וואלט א מענטש געטראכט אז ווען די תורה זאגט ווי עניתם מיינט עס פון בייטאג, פון ווען דעמאלטס זעט מען אן עפעס אן עינוי הגוף, עפעס א נישט עסן.

Speaker 1: כך שביש של עינוי, למעשה איז די הלכה אז פונקט ווי מלאכה, פון ווען ס'הייבט זיך אן די שבת, און פון ווען ס'הייבט זיך אן די יום כיפור טאר מען נישט טון מלאכה, איז אויך פון ווען ס'הייבט זיך אן די יום כיפור טאר מען נישט טון קיין עסן, די אלע פינף עינויים, די אלע זאכן פון הנאה האבן.

הלכה ו (המשך): מוסיפין מחול על הקודש — תוספת יום הכיפורים

דער רמב"ם'ס לשון

Speaker 1: און נישט נאר דאס, זאגט דער רמב"ם א הלכה אזוי: **וצריך**, ס'איז דא א חיוב, נאך א ענין, א חיוב, לכאורה א דרבנן'דיגע חיוב. לאמיר זען, לא היתה מחל על הקדש, אז מ'זאל צולייגן פון די חול, ס'טייטש פון די ערב יום כיפור, זאל מען צולייגן אביסל צייט צו קדש, צו די יום כיפור, **סיי בכניסתו**, ס'טייטש מ'זאל אנהייבן די יום כיפור אביסל פריער, און **ביי יציאתו**, און מ'זאל ענדיגן די יום כיפור אביסל שפעטער. **שנאמר**, **ווייל ס'שטייט אין מזון ועניתם את נפשכם בתשעה לחדש בערב**, און ס'שטייט ווייטער, **ומאריך עד ערב תשבתו שבתכם**.

רמב"ם וויל יא אסמכתא'דיג אריינלייגן אין די פסוקים דעם חילוק, אבער ער זאגט קלאר אז ס'איז מפי השמועה, ס'איז נישט תלוי אין די פסוק. ס'איז א מסורה אז אזוי איז דא א כלל. מ'קען עס מדרגה'ן, אין די פסוקים קען מען עס נישט.

פארוואס איז דא נאר אן עשה אויף די ווייניגער-חמור'ע עינויים?

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ווען ס'וואלט געשטאנען א קלארע לאו, וואלט מען אפשר געקענט פרעגן פארוואס אויף די זאך איז דא א לאו און אויף דעם נאר אן עשה. אבער וויבאלד די לאו איז מכלל כרת, קען מען פארשטיין אביסל. וועלכע לאו? די לאו פון "ועניתם" איז דאך נישט קיין עכטע לאו, ס'איז דאך א לאו וואס מ'פארשטייט ווייל ס'איז דא כרת. סא קען מען פארשטיין אז די תורה איז נישט געגאנגען אזוי שטרענג ביז כרת. אוטאמאטיש איז עס אויך א לאו, ווייל די לאו איז אינקלודעד אין די כרת.

חידוש: אפילו "עינוי נפש" איז אפשר נישט מפורש אין תורה

אבער איך זאג אז קען זיין אז ס'איז א דאורייתא אבער אן די עונש. דו קענסט אפילו זאגן מער, ס'שטייט אפילו נישט אין די תורה אז "עינוי נפש" מיינט אכילה ושתיה. די גאנצע חילוק איז א קבלה. ס'שטייט נישט וואס ס'מיינט, ס'איז נישט מפורש.

הלכה ו: זמני שביית עינוי — בין ביום בין בלילה

דער רמב"ם'ס לשון

Speaker 1: אוקעי, עד כאן איז דער עיקר חיוב, דער עיקר איסור פון פאסטן און די אנדערע עינויים. יעצט גייט מען לערנען נאך איין הלכה אין דעם פרק, וועגן ווען ס'איז נוהג די עינויים, יא? זאגט דער רמב"ם, **"כשם ששבות ממלאכה בו בין ביום בין בלילה"**, וואס שטייט אין פסוק "מערב עד ערב" שטייט אין פרשת פסח, יום כיפור. אויף שביית ממלאכה, וויאזוי ווייסט מען? ווייל ס'איז אזוי ווי שבת, וואס איז יום ולילה.

דיגרעסיע: וויאזוי ווייסט מען אז שבת איז יום ולילה?

וויאזוי ווייסט מען אז שבת איז יום ולילה? יא, יא, יום מיינט אייביג. די גאנצע טאג, נאר "יום השביעי שבת". ביי די וועי, אין די פסוק? ניין.

יעדער איינער ווייסט, איך ווייס נישט, ווי שטייט אין די פסוק אז אלעמאל איז ביום ובלילה? אפשר נארמאל ווען ס'שטייט יום מיינט עס, איך ווייס נישט. יעדער איינער ווייסט אז שבת הייבט זיך אן פון ביינאכט. וויאזוי ווייסט מען? "מכל תעשה". גיי אין שול וועסטו זען. פון די פסוק שטייט נישט קיין מאל. ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל ס'איז דא פסוקים ביי יום כיפור שטייט בפירוש "מערב עד ערב", אדער אויך פסח "בערב תאכלו מצות". זעסטו קלאר אז ס'הייבט זיך אן פון מערב. איז משמע פון דעם אז נארמאל ווען ס'שטייט אין תורה "ביום" הייבט זיך עס נישט אן בערב. אדער דו קענסט זאגן פארקערט, נאר אויב ס'שטייט "בעצם היום" דעמאלטס מיינט עס דוקא בייטאג, אבער סתם אזוי מיינט יום אויך לילה. ס'איז נישט קיין קלארע זאך. ווייסטו וואס איז די פשוטו של מקרא? נישט קלאר ביי מיר.

דיגרעסיע: ששת ימי בראשית — ווען הייבט זיך אן דער טאג?

"ששת ימים עשה מלאכה" און ער האט געסטאפט די סוף פון די יום השישי. דאס איז תלוי וויאזוי מ'לערנט די ששת ימי בראשית, ס'איז בכלל נישט אזוי סימפל, ווייל ס'שטייט "ויהי ערב ויהי בקר". פשט איז, פשוט'ע פשט, אז דער אייבערשטער האט נאר געארבעט בייטאג, ביינאכט איז געווארן נאכט און ער איז געגאנגען שלאפן. אוקעי, איך ווייס נישט, דער אייבערשטער שלאפט נישט, אבער מ'רעדט דאך וואטעווער די פסוק, די משל, יא? "ויאמר אלהים... ויהי ערב". וואס הייסט "ויהי ערב"? ווען איז געווען "ויהי ערב"? שוין א נאכט פארדעם? דו כאפטסט אז ס'איז דא א שווערע ששת ימי בראשית, סאמטינג ווערי בעיסיק. די תורה מפרשים זאגן "כבר היה ערב" פריער, ס'איז נישט אזוי סימפל. פון דעם איז דא דער רשב"ם מיט די אבן עזרא און די גאנצע מחלוקת, ווייל ס'איז נישט פשוט. פשוט'ע פשט וואלט מען געזאגט אז אין תורה ארבעט מען בייטאג, אזוי ווי דער משל רעדט דער

וויאזוי לערנט מען דעם פסוק?

מען צולייגן. ער זאגט נישט די שיעור פון צולייגן. ער זאגט נישט אויך וואס איז די מינינג פון דאס.

דער "ועניתם" פסוק גייט אויף ביידע הלכות

אבער ס'איז אינטערעסאנט, דו לערנסט אז די "ועניתם" גייט ארויף אויף ביידע הלכות, אויף דאס איז אויך וואס ער האט אנגעהויבן אז מ'הייבט אן די נאכט פארדעם. איך מיינ, דאס אז מען הייבט אן די נאכט פארדעם, זאגט נאר דער רמב"ם, ער דארף נישט אויף דעם קיין מקורות, ער זאגט דאך נאר אז אויף שביתה...

המשך: תוספת — מקור מהפסוק "בתשעה לחדש"**Speaker 1**

פארקערט, אויב מ'מאכט די הוספה נאר בין השמשות איז מען נישט יוצא, ווייל אויב ס'איז א חיוב, ס'איז א פסוק, א דאורייתא, דארף עס זיין ווען ס'איז נאך ודאי יום. זאל מען צולייגן נאך פארדעם אביסל, זאל מען צולייגן. ער זאגט נישט די שיעור פון צולייגן. ער זאגט אויך נישט וואס איז די מינינג פון דעם.

אבער איך זאג נישט אז דו לערנסט אז די "ועניתם" גייט ארויף אויף ביידע הלכות, אויף דעם איז אויך וואס ער האט אנגעהויבן אז מ'הייבט אן די נאכט פארדעם. איך מיינ, דאס אז מ'הייבט אן די נאכט פארדעם זאגט נאר דער רמב"ם, ער דארף נישט אויף דעם קיין מקורות. ער זאגט דאך נאר אז אויף שביתה. איך טריי צו מאכן עפעס סענס אין דעם, און איך טריי צו טראכטן אז די תוספת האט עפעס צו טון מיט דעם וואס מ'הייבט אן די נאכט.

מהלך חדש: די תשעה לחודש איז שוין מחייב

לאמיר לערנען דעם פסוק: **"ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש"**. ס'איז דאך נישט תשעה, ס'איז דאך בעשור, יא? אבער ער מיינט צו זאגן "בערב". זייער אינטערעסאנט. דאס איז וואס דו טרייסט צו זאגן, יא? אנדערש ווי די גמרא זאגט "ועניתם את נפשותיכם" — אז מ'זאל עסן, "כל האוכל ושותה בתשיעי". אבער דא איז דאך א שווערע פסוק, יא? פארוואס שטייט "בתשעה לחדש"? ס'דארף שטיין "בעשור לחדש". זאגט ער, אז ער רופט עס "תשעה לחדש", סתם אזוי, אבער ער מיינט צו זאגן די נאכט ווען ס'ענדיגט זיך די תשעה לחודש, עד ערב, ביז די נעקסטע נאכט ווען ס'ענדיגט זיך עשור לחודש.

סא ווען מיר אונז דא כאילו אז מ'זאל שוין אנהייבן, אז דער חיוב הייבט שוין אן מיט'ן אוועקגיין פון די תשעה. די סוף תשעה איז שוין מחייב. סא מ'קען פארשטיין אז די תוספת יום הכיפורים איז נאר אזוי ווי א הוספה אויף די נקודה. ס'איז א חידוש. ביי שבת וועט קיינער נישט טראכטן אז דער יום שיש איז שוין מחייב מיט די שבת. פארקערט, ווי לאנג ס'איז נאך דא עפעס א יום שיש איז עס נאך פטור. דא זענען מיר עפעס אז די תשעה לחודש ברענגט שוין מיט זיך די מצוה פון "ועניתם". סא וועסטו זאגן אז ביי די סוף פון תשעה דארף מען שוין אנהייבן פאסטן. יא? איך טראכט אזוי. ס'איז אינטערעסאנט. איך טראכט אזוי, און ס'מאכט סענס. פארדעם דארף מען אביסל צולייגן אביסל פון... יא, "בערב" מיינט שוין ערב עשור. זעט מען אז אויך די ערב עשור האט נאך אין זיך עפעס א איסור, עפעס א חיוב.

יום כיפור = עשור + א טראפעלע פון תשעה + א טראפעלע פון י"א

Speaker 2

סא יום כיפור איז גאנץ עשור, פלאס א טראפעלע פון תשעה און א טראפעלע פון י"א, רייט? דו קענסט זאגן אזוי?

Speaker 1

רייט. וויבאלד אז... פאר אנדערע ווערטער, אויב ס'וואלט געווען א צייט אז ס'הייבט זיך אן נאר אינדערפרי אדער נאר אינמיטן די נאכט, וואלט נישט געמאכט קיין סענס. וויבאלד מ'דארף ס'זאל זיין א גאנצע טאג, זאל עס זיין א גאנצע טאג. בקיצור, מ'דארף דאס בעסער פארשטיין. די פוסקים זאגן אז ס'איז דא א חיוב תוספת. פארוואס? פאר ווען? וואס מיינט עס? ניין, דא זעט אויך אויס גאנץ קלאר אז דאס איז עפעס א דין אין די צום, ס'איז נישט קיין

כלומר, אבער דער ערשטער דרש האט געטייטשט, כאילו ס'שטייט בערב, בערב, מאי ערב? נאך פון ערב, פאר די נאכט, נישט פון... אבער דאס ביציאתו איז סתם פון די נעקסטע ווארט. זייער גוט אז מ'ליינט עס ביידע וועגן. **כלומר, תתחיל ותענה מעט מערב תשעה סמוך לעשירי.** מערב תשעה, נישט באב, תשעה בשלח. מערב תשעה, דער ערב יום כיפור, אביסל סמוך לעשירי. **וכן ביציאתו,** דאס הייסט בערב וואס איז נאך תשעה, רייט? ס'איז נישט בערב. איך פארשטיי נישט וויאזוי מ'ליינט דעם פסוק, ווייל בערב מיינט דאך ביינאכט איז שוין ליל עשירי. ערב שבת מיינט ווען ס'איז נאך אביסל פריער. אבער ביי שבת רופן מיר אונז עס שבת, און דא רופן מיר אונז עס תשעה.

Speaker 2

ניין, ערב שבת. וואס הייסט ערב שבת? ערב שבת איז פרייטיג, און דא פאר שבת. דא רעדט מען די סוף פון די תשעה, יא? ס'איז פאר בתשעה לחדש בערב, דאס הייסט די נאכט נאך תשעה לחדש, פאר די נאכט נאך תשעה, בקיצור.

Speaker 1

וכן ביציאתו, ווען די סוף טאג, שונא בעיניו מעט מליל אחד עשר סמוך לעשירי, שנאמר מערב עד ערב תשבתו שבתכם. וויאזוי לערנט מען דאס? מערב עד ערב, מען זאל אנהייבן פרי, עד ערב, מען זאל ענדיגן שפעט, אריין אין די נאכט.

Speaker 2

יא, אבער ער זאגט עס נאר לגבי תענית, ער זאגט נישט לגבי מלאכה.

Speaker 1

איך וויל אבער קודם פארשטיין די לימוד, ווייל ס'איז מורא'דיג פאני. כאילו מערב עד ערב מיינט עד ועד בכלל. דאס הייסט, נארמאל, לאמיר פארשטיין, נארמאל וואלט איך בתור פשוט טייטשן די פסוק, וואלט ער געזאגט אזוי, אין די פסוק שטייט בפירש אז יום כיפור איז סיי ביינאכט. נארמאל א תענית, אזוי ווי מ'זעט פון תענית דרבנים וואס אונז האבן, ס'קען זיין א תענית וואס איז נאר בייטאג. אבער די תורה, ניין, דארפסט אנהייבן ביינאכט, ממילא איז די תורה מסביר. איך וויל דיר פרעגן א שאלה, וויאזוי די תורה קען שרייבן אין די לשון התורה אז די תענית הייבט זיך אן ביינאכט? פארדעם שטייט בתשיעי, יא, יעדער איינער ווייסט שפעטער אן אנדערע דרשה, וכי בתשיעי מתענין? ס'מיינט צו זאגן פון די נאכט פארדעם, וואס דאס הייסט נאך פון נאך תשיעי. בתשיעי מיינט נישט תשיעי בערב, מיינט נישט ערב ערב יום כפור, רייט? ס'מיינט די נאכט נאך תשיעי, וואס איז נאך די ניינטע טאג, עד ערב ביז די עלפטע כלי. אבער ער האט עס דאך בכלל, ס'קומט נאר ארויסצוזאגן אז ס'גייט פיר און צוואנציג גאנצע שעה. אזוי וואלט איך געזאגט פשוט טייטש.

מהות די הוספה — דאורייתא אדער דרבנן?

ממילא, שאין סיבה, די חכמים האבן געזאגט, אדער איך ווייס נישט צו דאס איז א דאורייתא אדער א דרבנן, ס'שטייט נישט אין רמב"ם קלאר, אז מ'דארף טאקע צולייגן אביסל. ער זאגט נישט א שיעור אדער עפעס. אפשר די הוספה איז פשוט כדי אז ס'זאל זיין קלאר אז ווען ס'קומט, אה, מ'זאל נישט נכשל ווערן מיט בין השמשות, מ'זאל עס געבן אביסל ספעס. נישט קלאר.

Speaker 2

וואס הייסט? ביי שבת האבן מיר געזען אז מ'איז מקיל, ס'דארף זיך נאר אנהייבן ווען ס'איז שוין ממש שבת. און דא וועלן מיר אביסל מער מחמיר זיין. אז בין השמשות קוקן מיר אן נאר א דרבנן'דיגע שבת, יום כיפור, יא, נאר מיט די דרבנן. און דא זאל מען מחמיר זיין מיט די ספקות, מ'זאל שוין אנהייבן אביסל פריער. בין השמשות איז א ספק, ס'איז א ספקא דאורייתא, אבער מ'דארף מחמיר זיין. אויף שביתה האט דאך חומש נישט גוזר געווען ביי די שבתות, דאס איז וואס אונז לערנען אין שבת.

Speaker 1

אבער איך ווייס נישט, ס'שטייט נישט דא בין השמשות, ס'שטייט מערעו, פארקערט, אויב מ'מאכט די הוספה נאר בין השמשות איז מען נישט יוצא, ווייל אויב ס'איז א חיוב, ס'איז א פסוק א דאורייתא, דארף עס זיין פון אונז צוויי ווייטער. זאל מען צולייגן נאך פארדעם אביסל, זאל

Speaker 2

ער מיינט די אלע פינף ענינים.

Speaker 1

אקעי, דאס קען מדייק זיין. ס'איז זיכער אז ס'האט עפעס צו טון. מ'זעט, לאמיר זאגן אזוי, די אלע הלכות מיט די לומדות פון בין השמשות, פון ספק, דאס איז שוין לומדות של הגדרה. ס'איז זיכער אז יעדע מאל וואס מ'זאגט אז עפעס הייבט זיך אן א טאג, אויב ס'הייבט זיך אן אינדערפרי איז אויך דא א שאלה פון עלות, נץ החמה. אבער בקיצור, די מעבר פון יום ולילה, ס'איז דא עפעס א צייט אינצווישן, אדער אביסל פאר און אביסל נאכדעם, און מ'דארף וויסן וואס די הלכה איז לכבוד יעדער איינער פון זיי. ס'איז נישט אזא נארמאלע זאך אז מ'זאל רעדן וועגן דעם. די אלע פרטים האבן מיר עפעס צו טון. און די נעקסטע סעיף גייט עס אויך ווייזן אז כאילו ס'איז א נסיון אין דעם, אז ס'איז דא אין דעם א נסיון אין דעם.

הלכה ז: נשים שאוכלות ושותות עד שחשכה

די ווערטער פון רמב"ם

זאגט דער רמב"ם, "נשים שאוכלות ושותות עד שחשכה", פרויען וואס פאלגן נישט די הלכה אז מ'זאל צולייגן אביסל תוספת יום הכיפורים, "והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על הקודש", וועט א מענטש איינפאלן אז מ'זאל מוחה זיין. אזוי ווי ערב שבת איז טאקע דא א מצוה וואס א מענטש דארף אנזאגן אין שטוב.

פארגלייך מיט ערב שבת

זייער אינטערעסאנט, אז ערב שבת וואס די בין השמשות איז נישט נאר א דרבנן, דארף מען אנזאגן אין שטוב, דארף מען זיך מאכן ווי מ'איז אין כעס, די גאנצע עסק.

Speaker 2

וואס דו גייסט פון? נו, די... בניחותא, אבער... נישט אין כעס.

Speaker 1

ניין. ס'שטייט אין די גמרא, מ'האט געלערנט אין מסכת שבת, ביסטו מער מאין באנשי בית, אבער נישט ערב שבת, אז ס'שטייט אין פירוש פניחא. יא, בקיצור, מ'איז ביזי מיט דעם. יום כיפור איז דאך א מצוה, אבער זאגט דער רמב"ם, "אין ממתינ בידן", מ'דארף נישט מוחה זיין אויף די פרויען.

Speaker 2

אבער ס'איז פשוט, ווייל שבת רעדט מען אז ס'זאל צוגרייטן פאר די הויז, די הדלקת נרות, אנדערע מענטשן, אז זי טוט אליינס איר אייגענע ענין, ס'האט נישט מיט א צווייטן גארנישט צו טון.

Speaker 1

מ'זעט אויך אז די בלאזן שופר אויף ענדיגן טון מלאכות, אלעס איז נאר וועגן די שטוב, אז די שטוב זאל זיין שבת'דיג.

Speaker 2

נאכאמאל, די בלאזן שופר איז פאר די גאנצע עולם.

Speaker 1

אבער דאס וואס דו ברענגסט אז "בתוך ביתו צריך לומר", דאס איז נישט אז מ'זאל מוחה זיין אז דיין פרוי זאל נישט עובר זיין אויף אן איסור. דו דארפט פאר זיין שבת, ס'זאל זיין זיכער.

Speaker 2

איך פארשטיי, ס'איז אנדערש.

פארוואס מ'איז נישט מוחה**Speaker 1**

אקעי, ווייטער. אבער דא זאגט דער רמב"ם אז מ'איז נישט מוחה. פארוואס? זאגט ער אזוי, "שלא יבואו לעשות בזדון", כדי די פרויען זאלן עס נישט טון בזדון. יעצט טוען זיי עס ווייל "אינן יודעות". אויב דו וועסט האבן איין

דין אין די מלאכה. ממילא שבת איז אן אנדערע וועלט פאר זיך. אבער די ראשונים וואס לערנען אז דער פסוק "ועניתם את נפשתיכם" תוספת יום הכיפורים איז אויף אלע שביתות, שביתה ממלאכה אומן, האבן זיי א פראבלעם. וואס טוט זיך מיט יעדע שבת? פארוואס זאל נישט זיין יעדע שבת? אבער לויט די רמב"ם, עס איז נאר א חיוב אויף די צום, אז מען זאל פאסטן אביסל מער, מען זאל פאסטן אביסל פארדעם, און אביסל נאכדעם.

מחלוקת ראשונים: רמב"ם vs ר"ן

זייער גוט, ברענגט דער מגיד משנה אז ס'איז משמע אין די גמרא אז ס'איז דא א מחלוקת וועגן דעם. דער רמב"ם פסק'נט לכאורה קלאר אז ס'איז נאר דא תוספת נאר אויף יום כיפור און נאר אויף אכילה ושתיה. אנדערע מפרשים...

Speaker 2

נישט אויף די אנדערע עינויים מיינט אויך נישט?

Speaker 1

ס'טייטש נאר אויף די "ועניתם את נפשתיכם", וואס איז די עיקר דאורייתא'דיגע עינוי. על כל פנים, נישט עפעס א נייע גאון, על כל פנים נאר אויף די עינוי, זיכער נישט אויף די שביתה ממלאכה. דאס איז די עיקר. און די אנדערע מפרשים, דער ר"ן, איך מיינ נאך, אנדערע האבן געזאגט אז ס'איז דא א תוספת אפילו אויף די שביתה, ממילא איז דא אויך תוספת אויך אויף די... שבת, ווייל שבת איז אויך די שביתה.

Speaker 2

איי, ס'שטייט נישט שבת?

Speaker 1

ס'איז דא פסק זייערע שוה, ס'שטייט "שבתכם". "שבתכם" איז א רמז אויף שבת. אויך אויף שבת איז דא אן ענין פון תוספת. מ'דארף וויסן, איך וויל וויסן וויאזוי מ'ווייטט אז שבת איז מער.

Speaker 2

אפשר שבת איז נאר בייטאג?

Speaker 1

מ'זעט דאך "כבוד יום עדיף", אויך שבת איז דער עיקר איז דער טאג, רייט? ניין?

Speaker 2

די מצות קידוש איז וואס קומט אריין אין שבת.

Speaker 1

ניין, ס'קומט אריין אין שבת. אמת. קידושא רבה.

Speaker 2

יא, ס'איז טאקע ווייניגער.

Speaker 1

אקעי.

תוספת vs. בין השמשות — חומרא ביי יום כיפור

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל איך וואלט ווען געקענט אפשר לערנען עפעס אזא מהלך, אז בין השמשות ביי שבת איז מען מקיל מיט די רבנן'ס. איר וויל אונז דא זאגן אז מ'זאל נישט טראכטן אז יום כיפור קען מען מקיל זיין מיט די... מיט די בין השמשות אויף עינויים, עינויים איז א שווערע זאך, אזוי ווי מ'זעט אז די חכמים זענען גרינג מקיל מיט די מקום צער, זיי זאגן אז יעדע עינוי איז א מקום צער, ספעציעל די פינף עינויים וואס איז נישט קלאר אז ס'איז א דאורייתא. זאגט ער, ניין, אז מיט די עינוי דארף מען מחמיר זיין פלאס, נאך מער אפילו ווי די בין השמשות. שווער, ס'זעט אז די הלכה דאורייתא. און אויך, דער רמב"ם זאגט נאר קלאר, לצא מלא התענות, ער זאגט אויך נישט קלאר.

מחאה מיינט נישט די זעלבע זאך ווי זאגן. אויב מ'קען עס יעצט זאגן און זיי גייען פאלגן, אוודאי, אבער מ'שטערט נישט. און איך מיינ גראדע אז ס'איז דא דא א ריזן... וואס ס'שטייט דא אזוי. קודם כל, איך וועל דיר זאגן, ס'איז דא דא א ריזן, ווייל די אנדערע, דער רשב"א איז געקומען און געזאגט, וואס הייסט, אויף יעדע זאך זאל מען דאס זאגן? ווער זאגט קודם כל, דער רשב"א זאגט נישט די אלע חילוקים.

דער רשב"א'ס חילוק: דבר שגגים

אבער דער רשב"א האט גע'טענה'ט אז דער רשב"א האט גע'טענה'ט אז ס'איז דא א חילוק אז דאס שטייט נישט אין די תורה, ס'איז נאר עפעס א לימוד וואס די חכמים האבן פארשטאנען. זיי גייען, גייסטו עס זאגן, זיי גייען עס נישט נעמען ערנסט. די ריאליטי איז, ווער ס'רעדט מיט נארמאלע מענטשן, נישט מיט די בני תורה. בני תורה איז, אפשר דארף מען יא מוחה זיין, שגגת תלמוד וכדומה, אבער מענטשן זענען נישט בני תורה. סתם, אין די נארמאלע עולם, וועסטו זאגן, דו ווייסט אז שבת טאר מען נישט עפענען באטלעך. איך וויל דיר זאגן, ער גייט דיר נישט גלייבן, ס'העלפט נישט. מ'דארף זיין א תלמיד חכם צו פארשטיין. דבר השווה נשמע, יא, דאס איז א זעלבע ענליכע זאך, דבר שגגים, דבר שגגים, דבר שגגים.

אבער איך וויל נאר פארענטפערן דיין קשיא וואס דו פרעגסט, ער גייט דיר פאלגן. ער גייט נישט, ווייל ס'איז דא זאכן וואס ער גייט פאלגן. פארן שבת? אויב ער ווייסט נישט, איך ווייס נישט, מ'וועט אים זאגן מ'טאר נישט פארן שבת. זאכן וואס איז עפעס אזא פארוואס דארף מען מוסיף זיין? וואס איז נישט געווען גענוג צו פאסטן יום כיפור? ער ווייסט אז מ'פאסט יום כיפור, זי איז א פרומע פרוי, זי פאסט יום כיפור, אוודאי, ס'ווערט ביינאכט, ער הערט אויף צו עסן. פארדעם אויכעט? וואס זאל די רבנן האבן געזאגט? זיי גייען נישט טראסטן דאס. איך מיינ אז ס'איז דא אזא זאך, איך מיינ אז זיי

דער פראקטישער אָנווענדונג פון "מוטב שיהיו שוגגין"

איך מיינ אז זייער אסאך הלכות זענען אזוי: מענטשן גלייבן נישט אמת'דיג אז מ'טאר נישט דאָס טון. נעקסטע יאָר וועט ער עס נישט נאָכאַמאָל טון, אָדער אין דריי מינוט, איך ווייס נישט, ס'העלפט נישט. ס'איז דאָ זייער אסאך זאכן וואָס מ'איז מוחה און קיינער פֿאָלגט נישט.

און די פוסקים זאָגן, מענטשן מיינען אַז שמירת עינים איז אַ מדת חסידות. ס'איז גראַדע טאַקע אַ מדת חסידות. יאָ, חוץ אויב ס'איז אַ פֿרוי וואָס איז אסור עלי, אָבער ס'שטייט אין די רמ"א אַז ס'איז אַ מדת חסידות. מענטשן זענען גערעכט. אסאך מאָל זאָגסטו אים, איך הער, ס'איז אַ חומרא, אַ שיינע הידור, ער גייט עס נישט פֿאָלגן. די פֿראַבלעם איז, יעצט גייט ער ווערן אַ מזיד, ווייל יעצט ווייסט ער דערפֿון, און עס מאַכט אים ערגער.

די מוטב שיהיו שוגגין איז אַ זייער וויכטיגע זאך, ווייל אסאך מאָל ווען מ'זאָגט פֿאַר מענטשן זאכן ווערן זיי ערגער, ווייל נאָכדעם זאָגט ער, אָקיי, איך בין שוין נישט פֿון דעם מענטש.

דער משל פֿון יום כיפור

און דאָ קען מען עס זאָגן זייער קלאָר, אויב וועסטו זאָגן פֿאַר אַ פֿרוי, האָסט שוין נישט געטאַרט יעצט עסן, גייט זי מיינען, אָקיי, איך האָב שוין נישט געפֿאַסט דעם יום כיפור. זי גייט נישט כאַפֿן דעם חילוק אַז דו האָסט נאָר עובר געווען אויף די תּוספֿות, דו האָסט נאָך נישט עובר געווען אויף דעם יום כיפור אליין.

דער עיקר פֿון "מוטב שיהיו שוגגין" — אַ תּכונת הנפֿש

איך מיינ אַז די מזידים, די עליית מזידים, איז נישט אַז מ'ראַטעוועט אים פֿון עפעס אַ חיוב סקילה, ס'איז עפעס אַ, ווי דו זאָגסט, אַ תּכונת הנפֿש. אַ מענטש טאָר נישט זיין אַ מזיד. ער איז אַ שוגג, אָקיי, אַ שוגג איז... ער ווייסט נישט. ער האָט נישט קיינמאָל געלערנט די הלכה, ער ווייסט נישט אזא זאך. אי דאָנט נאָו.

דער משל פֿון חינוך הבנים

ס'איז אַ דין אין חינוך, ס'איז אַ זאך אמת. אַז ווי לאַנג דו כאַפֿסט נישט דיין קינד, וועט ער נאָך ווייטער אַקטן אַז אויב ער איז מקפיד אויף דעם, פֿאַלט

מוחה, זיי ווייסן נישט די גאנצע ענין, זיי ווייסן נישט אז ס'איז דא אזא זאך אז מ'דארף פֿריער עסן, זיי וועלן עסן ביז די לעצטע מינוט, זיי וועלן עסן בזדון. זאגט דער רמב"ם, איי, ווער זאגט זיי זאלן טון בזדון? איך וועל שטיין אינדערהיים, איך וועל זיין א שטרענגע טאטע. זאגט דער רמב"ם, **שאין אפשר שיהיה שוטר בבית כל אחד ואחד להזהיר לשוב**. מ'קען נישט מחייב זיין אז יעדער איינער זאל זיין א שוטר, צו אנווארענען, אז יעדער מענטש זאל זיין אין זיין הויז א שוטר, אנווארענען אז דער בית דין זאל נישט שיקן א בית דין.

דיון: ווער איז דער "שוטר"? — בית דין אדער דער מאן?

Speaker 2:

דער רמב"ם זאגט, ווייל דער מאן, "ואין ממחין בידם", זעט אויס אז ער רעדט נישט פון דעם מאן, ער רעדט פון דעם בית דין. דער בית דין שיקט נישט ארום שוטרים, פארוואס קען נישט דער מענטש מונע זיין? ווייל ער קען נישט! א מענטש גייט נישט אוועקנעמען זיין ווייב'ס...

Speaker 1:

קיינ איין נארמאלער מענטש...

Speaker 2:

דער שוטר רעדט נישט... דו האסט אריינגעלערנט א טייטש אז שוטר מיינט אז דער מאן זאל נישט זיין קיין שוטר. ס'איז זיכער אז דאס מיינט עס נישט. שוטר מיינט אז מ'קען נישט, דער בית דין האט נישט גענוג פאליציי. דער רמב"ם זאגט, דער בית דין שיקט פאליציי ביי די נערה דארטן, די נערה קענען זיי שיקן. מ'קען נישט שיקן אויף יעדער איינער אהיים. איז ממילא, אה, זאל דער מאן אליינס צוכאפן זיין עסן? דאס גייט נישט געשען! מ'כאפט נישט צו די עסן פון די ווייב. ער זאל די ביזנעס טון. נישטא.

די אמונה אין ערליכע אידישע פרויען

Speaker 1:

"ואין לך להם שידעו וישמרו את עצמן", ס'איז נאך אלץ זייער די זאל, ווייל ער גייט דא ווייטער מיט די הנחה אז זיי גייען נישט סטאפן. פארוואס גייען זיי נישט סטאפן? אידישע ערליכע פרויען, יום כיפור ביינאכט, זיי ווילן אלע טון די מצוה. ס'איז אן אינטערעסאנטער אמונה. און ס'האט עפעס צו טון מיט דעם זאך אז... ס'זעט עפעס אויס קאנעקטעד מיט די ענין פון מוסיף זיין מחול על הקודש. אבער ווארט נאך אמאל. דאס איז די חוב. זיי ווייסן נישט, אויף יום כיפור אליין איז מען נישט חושש, מען ווייסט אז זיי וועלן סטאפן ווען ס'ווערט בין השמשות, א משל. זיי ווייסן נישט די מצוה פון מוסיף זיין מחול על הקודש. און "אין מוחה". אויף וואס טראכט ער אז זיי גייען נישט פאלגן וואנס מ'גייט זיי זאגן? דאס פארשטיי איך נישט.

דיון: פארוואס גייען מענטשן נישט פאלגן?

Speaker 2:

מענטשן פאלגן נישט. איך ווייס נישט אויב דו רעדסט מיט מענטשן סאמטיימס, אבער מענטשן פאלגן נישט. מ'קען זיי צווינגען, קען זיי פאלגן נישט. מענטשן פאלגן נישט.

Speaker 1:

מ'רעדט נישט פון דעם. אויב מענטשן פאלגן נישט, וואלט ער נישט אנגעהויבן שרייבן די ספר. מענטשן פאלגן. דא איז דא עפעס אן עקסטערע זאך פארוואס מענטשן פאלגן נישט.

Speaker 2:

ניין, ניין, ניין, עפעס צווישן. "ואין ממחין בידם" מיינט מ'שטערט זיי נישט, מ'לערנט זיי נישט אויס. אויב מ'גייט אין סקול און מ'לערנט אויס הלכות, לערנט מען אויס די סקול.

Speaker 1:

אויכעט. אבער דאס מיינט נישט אז מ'לערנט עס נישט אויס. איינמאל מ'האט מחליט געווען, מ'סטאפט נישט. אזוי ווי א מחאה פון הלכות חזקת הבתים. א

דער רמב"ם זאגט, **וכן כל הדומה לזה**. דאָ שטייט הכלל גדול בכל התורה פולה, וואָס דאָרף וויסן ווען נישט מוחה צו זיין, כדי מתפשט שוגגים זאָלן זיי נישט וויסן. דאָס איז זייער אַסאך.
אַקיי, בקיצור, מ'קען דענקען אַסאך.
עד כאן פרק א' פֿון הלכות שבתת עשור. יאָ.

ער דורך. איינמאָל ס'ווערט אָפֿן אז ער איז נישט מקפיד אויף די זאך, האָסטו אוועקגענומען דיין רצון. צו באַהאַלטן אויב איז ער אַמאָל נכשל. ס'ווערט אזא זאך וואָס ער קען טון ביד רמה. איך מיינ אז ס'האָט צוטון מיט דעם.
אַקיי, געוואַלדיג.
סיום פרק א'